

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNE ODVJETNICE
JULIANE KOKOTT
od 13. prosinca 2012.¹

Predmet C-439/11 P

**Ziegler SA
protiv**

Europske komisije

„Žalba – Tržišno natjecanje – Zabranjeni sporazumi – Članak 81. stavak 1. UEZ-a i članak 53. stavak 1. Sporazuma o EGP-u – Pravni učinci Smjernica Komisije – Znatan utjecaj na trgovinu između država članica – Utvrđivanje kazni – Djelotvorna sudska zaštita – Pravo na pošteno suđenje – Objektivna nepristranost Komisije – Načelo jednakog postupanja i nediskriminacije – ‚Zabranjeni sporazum u sektoru selidaba‘ – Belgijsko tržište usluga međunarodnih selidaba“

I – Uvod

1. Ovaj predmet Sudu pruža priliku da točnije odredi svoju sudske praksu o pravnim učincima smjernica koje je Europska komisija kao tijelo EU-a nadležno za tržišno natjecanje objavila u velikom broju. Pritom su u središtu interesa „Smjernice o načelu utjecaja na trgovinu” iz 2004.² te „Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni”³ objavljene 2006.

2. Osim toga, istaknuto je nekoliko problema u pogledu temeljnih prava o kojima se uvijek iznova raspravlja i koji se odnose na način na koji Komisija vodi postupke izricanja novčanih kazni na temelju prava zabranjenih sporazuma. Ti se problemi, s jedne strane, odnose na izračun novčane kazne i, s druge strane, na problematiku objektivne nepristranosti Komisije kao tijela nadležnog za ispitivanje i odlučivanje.

3. Ta pravna pitanja postavljaju se u okviru „zabranjenog sporazuma u sektoru selidaba” koji je Komisija prije nekoliko godina otkrila na belgijskom tržištu usluga međunarodnih selidaba te 11. ožujka 2008. u vezi s njim donijela odluku o novčanoj kazni (u daljnjem tekstu: sporna odluka)⁴. Komisija je tvrdila da je, uz devet drugih poduzetnika, odnosno grupa poduzetnika, Ziegler SA (u daljnjem tekstu: Ziegler ili žalitelj) sudjelovao u zabranjenom sporazumu u sektoru selidaba i izrekla mu novčanu kaznu.

1 — Izvorni jezik: njemački

2 — Obavijest Komisije – Smjernice o načelu utjecaja na trgovinu iz članka 81. i 82. Ugovora (SL 2004, C 101, str. 81.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 33.), u daljnjem tekstu: Smjernice iz 2004.

3 — Smjernice o metodi za utvrđivanje kazni koje se propisuju u skladu s člankom 23. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 1/2003 (SL 2006, C 210, str. 2.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 58.), u daljnjem tekstu: Smjernice o utvrđivanju kazni iz 2006.

4 — Odluka Komisije od 11. ožujka 2008. u postupku u skladu s člankom 81. Ugovora o EZ-u i člankom 53. Sporazuma o EGP-u (predmet COMP/38.543 – usluge međunarodnih selidaba), priopćena pod brojem spisa C(2008) 926 *final*, sažeta u SL 2009, C 188, str. 16.; cijeli tekst ove odluke dostupan je samo na internetu, na web-stranici Komisije, Glavne uprave za tržišno natjecanje, na francuskom jeziku u verziji koja nije povjerljiva (<http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/index.html>).

4. Nakon što je Opći sud njegovu tužbu za poništenje te odluke u prvom stupnju odbio presudom od 16. lipnja 2011.⁵ (u daljnjem tekstu i: presuda Općeg suda ili pobijana presuda), Ziegler je Sudu podnio ovu žalbu. Zanimljivo je da se ni Komisija ne slaže s ključnim odlomcima obrazloženja pobijane presude i zahtijeva da Sud tu presudu potvrdi drukčijim obrazloženjem. Je li i u kojoj mjeri takva izmjena obrazloženja presude (*substitution de motifs*) dopuštena u žalbenom postupku, morat će se stoga također ispitati u ovom slučaju.

5. Sud će uskoro morati ispitati niz dodatnih pravnih pitanja u preostalim još neriješenim žalbenim postupcima koji se odnose na zabranjeni sporazum u sektoru selidaba⁶.

II – Okolnosti spora

6. Ziegler je obiteljski poduzetnik sa sjedištem u Bruxellesu (Belgija) koji je u vlasništvu fizičkih osoba, od kojih su sve potomci osnivača poduzetnika, te dvaju holding društava koja su također povezana s obitelji Ziegler⁷. Značajan dio djelatnosti društva Ziegler čine usluge selidbe koje su se do prosinca 2003. pružale u okviru odjela poduzetnika, a od prosinca 2003. u okviru odvojenog društva unutar grupe Ziegler pod nazivom Ziegler Relocation SA (ranije Euro Time)⁸.

7. Prema rezultatima ispitivanja koje je provela Komisija na tržištu usluga međunarodnih selidaba u Belgiji od 1984. do 2003. postojao je zabranjeni sporazum u kojem je sudjelovalo deset društava za selidbe⁹ u različitim razdobljima¹⁰ i u različitoj mjeri.

8. Komisija je u spornoj odluci utvrdila da se u slučaju navedenog zabranjenog sporazuma radilo o sveukupnom zabranjenom sporazumu u obliku jedinstvene i trajne povrede¹¹, koji se temeljio na ukupno tri vrste sporazuma¹²:

- *sporazumima o cijenama*, u kojima su se predmetna društva za selidbe dogovorila o naknadama za svoje usluge korisnicima;
- *sporazumima o sustavu financijskih naknada* za odbijene ponude ili uzdržavanje od podnošenja ponuda (*provizije*); na temelju tih sporazuma konkurenti poduzetnika kojem je dodijeljen ugovor za međunarodnu selidbu dobili su određenu financijsku naknadu, bez obzira na to jesu li i sami podnijeli ponudu za ugovor; navedene provizije uključene su u konačnu cijenu pojedinih usluga selidbe bez znanja korisnika;
- *sporazumima o podjeli tržišta* putem sustava fiktivnih ponuda (*lažne ponude*) koje je društvo za selidbe dostavilo korisniku ili osobi koja se seli, a da pritom nije namjeravalo izvršiti selidbu; u tu je svrhu poduzetnik svojim konkurentima dostavio cijenu, cijenu osiguranja i troškove skladištenja koje su trebali obračunati za fiktivnu uslugu.

5 — Presuda Općeg suda od 16. lipnja 2011., Ziegler/Komisija (T-199/08).

6 — Vidjeti u tom pogledu predmete Gosselin Group/Komisija i dr. (C-429/11 P), Komisija/Stichting Administratiekantoor Portielje i dr. (C-440/11 P) i Team Relocations i dr./Komisija (C-444/11 P). Nadalje, 24. svibnja 2012. iznijela sam mišljenje u predmetu Komisija/Verhuizingen Coppens (C-441/11 P) i 29. studenoga 2012. u predmetu Komisija/Stichting Administratiekantoor Portielje i dr. (C-440/11 P). U predmetu Komisija/Verhuizingen Coppens (C-441/11 P) Sud je donio presudu 6. prosinca 2012.

7 — Točka 3. pobijane presude.

8 — Točka 2. pobijane presude.

9 — Allied Arthur Pierre, Compas, Coppens, Gosselin, Interdean, Mozer, Putters, Team Relocations, Transworld i Ziegler (vidjeti na primjer uvodnu izjavu 345. sporne odluke).

10 — Ta su razdoblja trajala od tri mjeseca do više od 18 godina.

11 — Vidjeti osobito uvodne izjave 307., 314. i 345. sporne odluke.

12 — Vidjeti u tom pogledu uvodnu izjavu 121. sporne odluke i točke 10. i 13. do 15. pobijane presude.

9. Dok su se sporazumi o provizijama i lažnim ponudama primjenjivali cijelo vrijeme trajanja zabranjenog sporazuma (od 1984. do 2003.), provedba sporazuma o cijenama nije se mogla dokazati nakon svibnja 1990.¹³

10. Na temelju činjenica koje je utvrdila, Komisija je u spornoj odluci zaključila da su predmetni poduzetnici povrijedili članak 81. stavak 1. UEZ-a i članak 53. stavak 1. Sporazuma o EGP-u, jer su tijekom različitih razdoblja „neposredno i posredno utvrđivali cijene usluga međunarodnih selidaba u Belgiji, međusobno podijelili dio tržišta te manipulirali postupkom podnošenja ponuda”¹⁴.

11. Sporna odluka dostavljena je ukupno 31 pravnoj osobi, kojoj je Komisija, osim toga, za povredu naložila djelomično pojedinačno, a djelomično solidarno plaćanje novčanih kazni u različitim iznosima¹⁵. Za izračun iznosa novčanih kazni Komisija je u spornoj odluci primijenila metodu utvrđenu u njezinim Smjernicama o utvrđivanju kazni iz 2006.

12. U članku 1. točki (j) sporne odluke Komisija je utvrdila da je Ziegler sudjelovao u sveukupnom zabranjenom sporazumu od 4. listopada 1984. do 8. rujna 2003., to jest tijekom cijelog razdoblja njegova trajanja. Stoga je u skladu s člankom 2. točkom (l) sporne odluke poduzetniku izrečena novčana kazna u iznosu od 9,2 milijuna eura, bez naloga u pogledu solidarne odgovornosti.

13. Više adresata sporne odluke zatražilo je u prvostupanjskom postupku pred Općim sudom pravnu zaštitu podnošenjem tužbi za poništenje¹⁶.

14. Tužba koju je Ziegler podnio 3. lipnja 2008. Opći sud odbio je pobijanom presudom 16. lipnja 2011. te je tom društvu naložio snošenje troškova¹⁷.

III – Postupak pred Sudom

15. Ziegler je podneskom od 25. kolovoza 2011. podnio ovu žalbu. U njoj od Suda zahtijeva:

- da njegovu žalbu proglasi dopuštenom i osnovanom;
- da ukine presudu Općeg suda i da sam odluči o sporu na kojem se ona temelji;
- da prihvati njegove zahtjeve podnesene u prvostupanjskom postupku i stoga poništi spornu odluku te, podredno, da poništi novčanu kaznu koja mu je izrečena u toj odluci ili da, podredno tome, znatno snizi novčanu kaznu;
- da naloži Komisiji snošenje troškova oba postupka.

16. Komisija od Suda zahtijeva:

- da odbije žalbu uz izmjenu određenih obrazloženja Općeg suda;
- podredno, da odbije tužbu za poništenje i

13 — Vidjeti uvodne izjave 123. do 153. sporne odluke.

14 — Članak 1. sporne odluke.

15 — Pojedinačne novčane kazne iznosile su od 1 500 eura do 9 200 000 eura.

16 — U tom pogledu uz pobijanu presudu vidjeti četiri dodatne presude od 16. lipnja 2011. u predmetima Team Relocations i dr./Komisija (T-204/08 i T-212/08, Zb., str. II-3569.), Gosselin Group i dr./Komisija (T-208/08 i T-209/08, Zb., str. II-3639.), Verhuizingen Coppens/Komisija (T-210/08, još neobjavljena u Zborniku) i Putters International/Komisija (T-211/08, Zb., str. II-3729).

17 — Nadalje, nije bio uspješan ni zahtjev društva Ziegler za suspenziju primjene članka 2. sporne odluke i oslobođenje od obveze dostavljanja bankovne garancije; vidjeti rješenje predsjednika Općeg suda od 15. siječnja 2009., Ziegler/Komisija (T-199/08 R) i rješenje Predsjednika Suda od 30. travnja 2010., Ziegler/Komisija (C-113/09 P [R]).

— da žalitelju naloži snošenje troškova.

17. O žalbi se pred Sudom raspravljalo na temelju pisanog postupka, a 24. listopada 2012. održana je i rasprava.

IV – Ocjena

18. Žalba društva Ziegler temelji se na četirima žalbenim razlozima koji se odnose na različita pravna pitanja u pogledu znatnog utjecaja na trgovinu između država članica, izračuna iznosa novčane kazne i načela nepristranosti Komisije.

A – Prethodna pitanja

19. Prije ispitivanja merituma žalbenih razloga koje Ziegler ističe, potrebno je pojasniti dva prethodna pitanja od kojih se jedno odnosi na dopuštenost dijelova argumentacije Komisije, a drugo na dopuštenost određenih aspekata argumentacije društva Ziegler.

1. Dopuštenost zahtjeva Komisije za izmjenu određenih obrazloženja presude

20. U okviru prvog i drugog žalbenog razloga Komisija od Suda zahtijeva da potvrdi pobijanu presudu uz izmjenu određenih obrazloženja koja je naveo Opći sud (francuski: *substitution de motifs*). Osobito, u okviru prvog žalbenog razloga Komisija smatra da ne postoji obveza utvrđivanja mjerodavnog tržišta koju je Opći sud prihvatio. U okviru drugog žalbenog razloga Komisija, među ostalim, osporava da su Smjernice o utvrđivanju kazni iz 2006. dovele do općeg pooštavanja zahtjeva u pogledu obrazloženja odluka o novčanim kaznama.

21. Ziegler taj zahtjev smatra nedopuštenim jer je argumentacija Komisije nejasna te ona, osim toga, nije imala pravni interes.

22. U pogledu prvog prigovora društva Ziegler dovoljno je napomenuti da je iz odgovora na žalbu dovoljno jasno koje bi elemente obrazloženja pobijane presude Komisija htjela izmijeniti i koje bi obrazloženje smatrala točnim umjesto onoga koje je Opći sud izabrao. Suprotno mišljenju društva Ziegler Komisija nije morala dostaviti konkretan prijedlog teksta.

23. U pogledu drugog prigovora treba napomenuti da je Sud određene zahtjeve Komisije za izmjenu obrazloženja presude *de facto* već smatrao nedopuštenima zbog nepostojanja odgovarajućeg pravnog interesa¹⁸. Na temelju obveze pravnog interesa koja u ovom kontekstu postoji za povlaštene i nepovlaštene žalitelje¹⁹ zahtijeva se da žalba svojim rezultatom može donijeti korist stranci koja ju je podnijela²⁰.

18 — Presude od 6. listopada 2009., GlaxoSmithKline Services i dr./Komisija i dr. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P i C-519/06 P, Zb. 2009, I-9291., t. 23. do 26.) i od 21. prosinca 2011., Iride/Komisija (C-329/09 P, još neobjavljena u Zborniku, t. 48. do 51.).

19 — Presude GlaxoSmithKline Services i dr./Komisija i dr. (navedena u bilješci 18., t. 23. do 26.) i od 21. prosinca 2011., Francuska/People's Mojahedin Organization of Iran (C-27/09 P, Zb., str. I-13427., t. 43. do 50.).

20 — Presude od 19. listopada 1995., Rendo i dr./Komisija (C-19/93 P, Zb. 1995, I-3319., t. 13., zadnja rečenica), od 14. rujna 2010., Akzo Nobel Chemicals i Akros Chemicals/Komisija („Akzo i Akros”, C-550/07 P, Zb. 2010, I-8301., t. 22. i 23.), GlaxoSmithKline Services i dr./Komisija i dr. (navedena u bilješci 18., t. 23.) i Francuska/People's Mojahedin Organization of Iran (navedena u bilješci 19., t. 43.).

24. Međutim, ta sudska praksa u pogledu nedopuštenosti zahtjeva za izmjenu obrazloženja presude odnosi se samo na slučajeve u kojima je Komisija sama podnijela žalbu ili protužalbu²¹ ili u kojima ona od Suda zahtijeva ispravak navodnih pogrešaka koje se tiču prava u obrazloženju Općeg suda iako one uopće nisu predmet žalbenog postupka²².

25. Situacija je u ovom kontekstu drukčija: Komisija nije podnijela (protu)žalbu te, osim u slučaju iznimke koja će se kasnije navesti²³, u svojoj pisanoj i usmenoj argumentaciji pred Sudom nije izašla iz okvira predmeta žalbe koju je podnio Ziegler. Naprotiv, Komisija se u biti ograničila na obranu presude Općeg suda od navoda društva Ziegler u pogledu pogrešaka koje se tiču prava. U okviru tog predmeta spora zatražila je izmjenu obrazloženja presude i potvrdi njezine izreke.

26. Prema ustaljenoj sudskoj praksi u takvim je okolnostima izmjena obrazloženja presude dopuštena u žalbenom postupku²⁴, bez obzira na to provodi li je Sud na vlastitu inicijativu ili na „zahtjev” ili „prijedlog” jedne od stranaka u postupku. Sud se ne može biti dužan uzeti u obzir samo argumente na koje se žalitelji oslanjaju u svojim podnescima, jer bi inače u nekim slučajevima bio prisiljen svoju odluku temeljiti na pogrešnim pravnim razmatranjima²⁵. Izmjenom pravno netočnog obrazloženja pobijane presude Sud može, u skladu s načelom ekonomičnosti postupka, ispuniti svoju zadaću u pogledu osiguravanja poštovanja prava pri tumačenju i primjeni Ugovorâ (članak 19. stavak 1. druga rečenica UEU-a).

27. Posebna ocjena potrebna je samo u slučaju navoda Komisije u pogledu praga od 40 milijuna eura. Odlomak pobijane presude u kojem Opći sud razmatra tu problematiku²⁶ u žalbenom postupku *nije* predmet nikakvog pravnog navoda koji ističe Ziegler²⁷. Slijedom toga, ni Komisija ne može zatražiti izmjenu obrazloženja presude u tom odlomku presude.

28. Međutim, osim ove iznimke, dopušteni su zahtjevi Komisije za izmjenu obrazloženja presude. Njihovu osnovanost razmatrat ću na odgovarajućem mjestu u okviru ispitivanja pojedinih žalbenih razloga društva Ziegler.

29. Ako bi doista pojedine odlomke obrazloženja pobijane presude trebalo izmijeniti, tada to, suprotno mišljenju Komisije, ne znači da je žalba nedopuštena, nego da je neosnovana²⁸, jer su u tom dijelu prigovori društva Ziegler na pobijanu presudu bespredmetni, to jest nemaju učinak (francuski: *inopérant*)²⁹.

21 — Presuda GlaxoSmithKline Services i dr./Komisija i dr. (navedena u bilješci 18., t. 15.).

22 — Presuda Iride/Komisija (navedena u bilješci 18., t. 48.).

23 — Vidjeti u tom pogledu točku 27. ovog mišljenja.

24 — Presude od 9. lipnja 2011., Comitato „Venezia vuole vivere” i dr./Komisija (C-71/09 P, C-73/09 P i C-76/09 P, Zb., str. I-4727., t. 118.) i od 9. lipnja 2011., Diputación Foral de Vizcaya/Komisija (C-465/09 P do C-470/09 P, t. 171.); u istom smislu presude od 9. lipnja 1992., Lestelle/Komisija (C-30/91 P, Zb. 1992, I-3755., t. 27. i 28.), od 30. rujna 2003., Biret International/Vijeće (C-93/02 P, Zb. 2003, I-10497., t. 59. do 65.) i od 9. rujna 2008., FIAMM i dr./Vijeće i Komisija (C-120/06 P i C-121/06 P, Zb. 2008., I-6513., osobito t. 187.).

25 — U tom smislu rješenje od 27. rujna 2004., UER/M6 i dr. (C-470/02 P, još neobjavljeno u Zborniku, t. 69.) i presuda od 21. rujna 2010., Švedska/API i Komisija (C-514/07 P, C-528/07 P i C-532/07 P, Zb. 2010, I-8533., t. 65.).

26 — Točke 56. do 63. pobijane presude.

27 — Žalitelj pobija sljedeći odlomak presude u točkama 64. do 74. pobijane presude koji se ne odnosi na prag od 40 milijuna eura, nego na prag od 5 % tržišnog udjela (vidjeti u tom pogledu prvi žalbeni razlog).

28 — Presude od 30. rujna 2003., Eurocoton i dr./Vijeće (C-76/01 P, Zb. 2003, I-10091., t. 52.), od 6. studenoga 2008., Grčka/Komisija (C-203/07 P, Zb. 2008, I-8161., t. 42. i 43.) i od 29. rujna 2011., Arkema/Komisija (C-520/09 P, Zb., str. I-8901., t. 31.).

29 — Presude od 18. ožujka 1993., Parlament/Frederiksen (C-35/92 P, Zb. 1993, I-991., t. 31.), FIAMM i dr./Vijeće i Komisija (navedena u bilješci 24., t. 187. do 189.) i Francuska/People’s Mojahedin Organization of Iran (navedena u bilješci 19., t. 79.).

2. Komisijin prigovor da u upravnom postupku Ziegler nije osporavao postojanje znatnog utjecaja na trgovinu

30. Na više mjesta u svojim podnescima Komisija naglašava da u upravnom postupku Ziegler nije doveo u pitanje postojanje znatnog utjecaja na trgovinu između država članica, nego je odgovarajući prigovor istaknuo tek u sudskom postupku.

31. Uzimajući u obzir ekonomičnost postupka, takvo je postupanje nedvojbeno izrazito nezgodno. Međutim, pravno se ono ne može kritizirati. Naime, ne postoji odredba prava Unije na temelju koje bi svi prigovori koji nisu istaknuti u upravnom postupku na temelju prava zabranjenih sporazuma bili nedopušteni³⁰. Slijedom toga, dopušten je prigovor društva Ziegler u pogledu znatnog utjecaja na trgovinu.

B – Ocjena merituma žalbe

32. Sporna odluka donesena je prije stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona. Stoga su za njezinu pravnu ocjenu još uvijek mjerodavne odredbe europskih ugovora u verziji Ugovora iz Nice, odnosno zabrana zabranjenih sporazuma iz članka 81. stavka 1. UEZ-a i obveza obrazlaganja u skladu s člankom 253. UEZ-a. Međutim, sljedeća izlaganja mogu se bez daljnjega prenijeti na članak 101. stavak 1. i članak 296. stavak 2. UFEU-a.

1. Znatni utjecaj na trgovinu između država članica (prvi žalbeni razlog)

33. Prvi žalbeni razlog društva Ziegler odnosi se na točke 64. do 74. pobijane presude u kojima Opći sud razmatra je li zabranjeni sporazum u sektoru selidaba mogao utjecati na trgovinu između država članica.

34. Naime, člankom 81. stavkom 1. UEZ-a zabranjeni su sporazumi među poduzetnicima protivni pravilima tržišnog natjecanja samo ako „bi mogli utjecati na trgovinu među državama članicama”. Tom takozvanom *klauzulom o prekograničnoj prirodi utjecaja na trgovinu* nastoji se odrediti područje primjene prava tržišnog natjecanja Unije u odnosu na nacionalno pravo tržišnog natjecanja³¹.

35. Prema ustaljenoj sudskoj praksi stvaran ili potencijalni utjecaj sporazuma na trgovinu između država članica ne smiju biti „tek neznatan” („neznačajan”)³², to jest mogući utjecaj na trgovinu mora biti „znatan”³³.

36. Oslanjajući se na sudsku praksu sudova Unije, Komisija je u svojim Smjernicama iz 2004. utvrdila određene kriterije na temelju kojih se može ocijeniti može li sporazum među poduzetnicima znatno utjecati na trgovinu između država članica. Ti kriteriji osobito uključuju prag od 5 % za zajednički tržišni udio strana sporazuma među poduzetnicima na tržištima na koja se odnosi taj sporazum³⁴ (u daljnjem tekstu i: kriterij od 5 %).

37. Ziegler smatra da je Opći sud počinio različite pogreške pri tumačenju i primjeni upravo tog kriterija od 5 %.

30 — Presuda od 1. srpnja 2010., Knauf Gips/Komisija (C-407/08 P, Zb. 2010, I-6371., t. 89. do 91.).

31 — Presude od 13. srpnja 1966., Consten i Grundig/Komisija (56/64 i 58/64, Zb. 1966., 322., 389.), od 6. ožujka 1974., Commercial Solvents/Komisija (6/73 i 7/73, Zb. 1974., 223., t. 31.), od 25. listopada 2001., Ambulanz Glöckner (C-475/99, Zb. 2001, I-8089., t. 47.) i od 23. studenoga 2006., Asnef-Equifax (C-238/05, Zb. 2006, I-11125., t. 33.).

32 — Presude od 21. siječnja 1999., Bagnasco i dr. (C-215/96 i C-216/96, Zb. 1999, I-135., t. 60.), Ambulanz Glöckner (navedena u bilješci 31., t. 48.), Asnef-Equifax (navedena u bilješci 31., t. 34.), od 1. srpnja 2008., MOTOE (C-49/07, Zb. 2008, I-4863., t. 39.) i od 24. rujna 2009., Erste Group Bank i dr./Komisija (C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P i C-137/07 P, Zb. 2009, I-8681., t. 36.).

33 — Presude Asnef-Equifax (navedena u bilješci 31., t. 35.) i Erste Group Bank i dr./Komisija (navedena u bilješci 32., t. 37., 46. i 66.).

34 — Točka 52. podtočka (a) i točka 53. Smjernica iz 2004.

a) Nužnost određivanja mjerodavnog tržišta unaprijed kad se primjenjuje kriterij od 5 % (prvi dio prvog žalbenog razloga)

38. U okviru prvog dijela prvog žalbenog razloga žalitelj najprije ističe prigovor da je Opći sud pogrešno Komisiju „oslobodio” obveze određivanja mjerodavnog tržišta s obzirom na kriterij od 5 %.

39. Taj se prigovor temelji na razmatranjima Općeg suda u točkama 66. do 72. pobijane presude. U tim je točkama Opći sud najprije naveo da izračun tržišnog udjela nužno pretpostavlja određivanje tog tržišta i da se Komisija u točki 55. svojih Smjernica iz 2004. obvezala na takvo određivanje tržišta u odnosu na primjenu kriterija od 5 %³⁵. Nadalje je Opći sud utvrdio da Komisija nije poštovala tu obvezu jer nije odredila tržište³⁶. Opći sud smatra da je u okolnostima predmetnog slučaja Komisija „u skladu s nužnim pravnim standardom dokazala”³⁷ da je prekoračen prag od 5 %. Odlučujući čimbenik za taj zaključak Općeg suda bila je ocjena da je Komisija dala „dovoljno detaljan opis relevantnog sektora, uključujući ponudu, potražnju i zemljopisni opseg”³⁸. Stoga je Komisija „iznimno” mogla temeljiti svoju odluku na kriteriju od 5 % bez da je izričito odredila tržište u smislu svojih Smjernica iz 2004.³⁹

40. Ziegler ističe da pobijana presuda u toj točki nije dovoljno obrazložena i da su, u svakom slučaju, obrazložena presude kontradiktorna i sadržajno netočna.

41. U nastavku ću se najprije posvetiti prigovoru u pogledu nedostatka u obrazloženju (vidjeti odjeljak i.), prije nego ispitam pravne zahtjeve u pogledu određivanja tržišta u vezi s kriterijem od 5 % (vidjeti odjeljak ii.) i kratko razmotrim navode društva Ziegler u pogledu sadržajnih nedostataka pri utvrđivanju tržišta (vidjeti odjeljak iii.).

i) Prigovor u pogledu nedovoljnog i kontradiktornog obrazloženja presude

42. Ziegler najprije prigovara da Opći sud ni na koji način nije obrazložio zašto je Komisiju „oslobodio” obveze određivanja tržišta u vezi s kriterijem od 5 %. Smatra da su obrazloženja presude u svakom slučaju kontradiktorna.

43. Suprotno mišljenju Komisije, taj je prigovor neovisan od sadržajnih prigovora žalitelja u pogledu određivanja tržišta. Bez obzira na to je li Opći sud odredio *sadržajno* pravilne ili ipak previsoke zahtjeve u pogledu određivanja tržišta, svoju presudu mora valjano obrazložiti *s formalnog aspekta*: obavezan je utvrditi razloge koji su prema njegovu mišljenju bili odlučujući za donošenje prvostupanijske odluke.

44. Obveza Općeg suda da obrazloži svoje presude proizlazi iz članka 36. u vezi s člankom 53. stavkom 1. Statuta Suda. Prema ustaljenoj sudskoj praksi, obrazloženje presude mora prenijeti razmatranja Općeg suda na jasan i nedvosmislen način i to tako da omogući zainteresiranim strankama da saznaju razloge na kojima se temelji donesena odluka te Sudu da obavi sudski nadzor⁴⁰. Osim toga, obrazloženje presude Općeg suda ne smije biti kontradiktorno⁴¹.

35 — Točke 66. i 67. pobijane presude.

36 — Točka 68. pobijane presude.

37 — Točka 69. pobijane presude.

38 — Točka 70. pobijane presude.

39 — Točka 72. pobijane presude.

40 — Presude od 14. svibnja 1998., Vijeće/de Nil i Impens (C-259/96 P, Zb. 1998, I-2915., t. 32. i 33.), od 2. travnja 2009., France Télécom/Komisija (C-202/07 P, Zb. 2009, I-2369., t. 29.) i od 14. listopada 2010., Deutsche Telekom/Komisija (C-280/08 P, Zb. 2010, I-9555., t. 136.).

41 — Primjeri ispitivanja jesu li obrazloženja Općeg suda kontradiktorna mogu se, na primjer, vidjeti u presudama od 8. srpnja 1999., Komisija/Anic Participazioni (C-49/92 P, Zb. 1999, I-4125., t. 202.) i od 13. ožujka 2012., Melli Bank/Vijeće (C-380/09 P, t. 41.); vidjeti, osim toga, presudu od 16. prosinca 2008., Masdar (UK)/Komisija (C-47/07 P, Zb. 2008, I-9761., t. 76.).

45. Na prvi se pogled doista čini kao da se Opći sud u ovom slučaju zapleo u znatne kontradiktornosti. Naime, s jedne strane, u spornoj je odluci previdio određenje tržišta u vezi s primjenom kriterija od 5 %⁴², a s druge je strane u pogledu „međunarodnih selidaba u Belgiji” Komisija dala „dovoljno detaljan opis relevantnog sektora, uključujući ponudu, potražnju i zemljopisni opseg”⁴³. Osim toga, iako Opći sud određivanje tržišta u vezi s primjenom kriterija od 5 % smatra obveznim, istovremeno smatra da je Komisija u ovom slučaju mogla temeljiti svoju odluku upravo na tom kriteriju od 5 % „bez da je izričito odredila tržište [...]”⁴⁴.

46. Međutim, ako se detaljnije promotri, ovdje se Opći sud samo nespretno izrazio. Naime, iz ukupnog konteksta relevantnog odlomka presude dovoljno je jasno da sporna odluka sadržava Komisijin opis tržišta („međunarodne selidbe u Belgiji”) i da Opći sud taj opis smatra dovoljnim kako bi ga izjednačio s pravim određenjem tržišta i kako bi on služio kao temelj za primjenu kriterija od 5 %. Ako se dobrohotno tumače, suprotno prvom dojmu, razmatranja Općeg suda u pogledu tog pitanja stoga nisu kontradiktorna.

47. Nadalje, iz razmatranja Općeg suda dovoljno je jasno zašto Opći sud „iznimno” nije „odbio” Komisijina utvrđenja u pogledu kriterija od 5 %. Naime, konačno je Opći sud smatrao da opis relevantnog sektora u spornoj odluci sadržava sve informacije potrebne za primjenu kriterija od 5 % i da je stoga taj opis bio jednakovrijedan definiciji tržišta koju Opći sud smatra nužnom.

48. Prigovor u pogledu nedovoljnog i kontradiktornog obrazloženja presude stoga treba odbiti.

ii) Pravni zahtjevi u pogledu određivanja tržišta

49. Osim toga, žalitelj tvrdi da, suprotno mišljenju Općeg suda, sporna odluka ne sadržava detaljno određenje predmetnih usluga i mjerodavnog tržišta, jer sam opis „sektora” („međunarodne selidbe u Belgiji”) nije jednakovrijedan cjelovitom određivanju mjerodavnog tržišta.

50. U tom pogledu najprije treba napomenuti da u skladu s klauzulom o prekograničnoj prirodi utjecaja na trgovinu u smislu članka 81. stavka 1. UEZ-a tržište nikako nije uvijek potrebno odrediti. Naime, dokaz znatnog utjecaja na trgovinu između država članica može se izvesti i bez određivanja tržišta, kao na primjer kad postoje dokazi da poduzetnici određenim postupanjem namjeravaju u znatnoj mjeri narušiti izvoz u druge država članice ili uvoz iz drugih država članica⁴⁵.

51. Međutim, ako se tijelo nadležno za tržišno natjecanje ili sud osobito oslanja na kriterij od 5 % kako bi dokazao znatan utjecaj na trgovinu u smislu klauzule o prekograničnoj prirodi utjecaja na trgovinu, određivanje tržišta postaje nužno. Naime, bez prethodne definicije mjerodavnog tržišta ne mogu se odrediti tržišni udjeli. U tom je pogledu Opći sud u pravu kad navodi „da izračun tržišnog udjela nužno pretpostavlja određivanje tog tržišta”⁴⁶.

52. Međutim, kao što Komisija pravilno ističe, opis mjerodavnog tržišta s obzirom na primjenu kriterija od 5 % ne mora se nužno provesti uz jednak stupanj točnosti kao i određivanje tržišta koje će se upotrijebiti za ocjenu ponašanja poduzetnika u okviru tržišnog natjecanja. Naprotiv, pravni zahtjevi u pogledu određivanja tržišta mogu se razlikovati ovisno o cilju koji se želi postići tim određivanjem tržišta. Određivanje tržišta obično mora biti detaljnije što su složenije gospodarske veze i što su

42 — Točka 68. pobijane presude.

43 — Točka 70. pobijane presude.

44 — Točka 72. pobijane presude.

45 — Točka 25. Smjernica iz 2004.

46 — Točka 66. pobijane presude.

opsežnije analize potrebne za njihovu ocjenu, kao na primjer pri utvrđivanju postojanja ili zloporabe vladajućeg položaja na tržištu u skladu s člankom 82. UEZ-a (sada članak 102. UFEU-a) ili pri odlučivanju na temelju prognoza budućeg razvoja tržišta u određenim postupcima kontrole koncentracija.

53. Žalitelj stoga griješi kad smatra da se pojam određivanja tržišta uvijek mora tumačiti jednako i da je Komisija u ovom slučaju kao temelj za primjenu kriterija od 5 % morala dati jednako detaljan opis tržišta kao što bi bilo uobičajeno u drugom kontekstu.

54. Smatram da je Opći sud mogao utvrditi, a da pritom ne počini pogrešku koja se tiče prava, da su se upućivanjem Komisije na „sektor međunarodnih selidaba u Belgiji”, koji uključuje sve usluge selidbe kod kojih se polazišna ili odredišna točka nalazi u Belgiji, bez obzira na to jesu li ih naručile fizičke osobe, poduzetnici ili javne ustanove⁴⁷, dovoljno detaljno odredile činjenice ovog slučaja kako bi se mogao primijeniti kriterij od 5 %⁴⁸.

55. Suprotno mišljenju društva Ziegler, ni Smjernice iz 2004. ne sadržavaju strože zahtjeve u pogledu određivanja tržišta za ovaj slučaj.

56. Točno je da, suprotno mišljenju Komisije, Smjernice iz 2004. ne sadržavaju samo kodifikaciju dosadašnje sudske prakse u pogledu utjecaja na trgovinu između država članica. Naime, u tim je Smjernicama Komisija utvrdila svoju „metodologiju primjene načela utjecaja na trgovinu između država članica”⁴⁹ i najavila da u određenim okolnostima neće pokretati postupak protiv poduzetnika niti im izricati novčane kazne⁵⁰. Komisija je objavljivanjem tih Smjernica sama sebi nametnula granice u izvršavanju svoje diskrecijske ovlasti u pogledu gospodarskih okolnosti u vezi s utjecajem na trgovinu između država članica.⁵¹ Ona stoga pri ispitivanju bi li ponašanje poduzetnika u smislu članka 81. i 82. UEZ-a (članci 101. i 102. UFEU-a) moglo znatno utjecati na trgovinu između država članica ne smije bez uvjerljivog razloga primijeniti drukčiju metodologiju od one utvrđene u njezinim Smjernicama iz 2004.

57. Sadržajno su Smjernice iz 2004. ograničene na vrlo sažet navod da je za primjenu kriterija od 5 % „neophodno odrediti” mjerodavno tržište⁵². U Smjernicama iz 2004. ništa se ne govori o ovdje spornom pitanju detaljnosti kojom treba odrediti tržište.

58. Suprotno mišljenju društva Ziegler, čak se ni iz upućivanja u Smjernicama iz 2004. na Obavijest o utvrđivanju mjerodavnog tržišta⁵³ ne može ništa drugo razabrati. Naime, potonjom se obavijesti ne isključuje ni da određivanje mjerodavnih tržišta mora biti manje ili više detaljno, ovisno o problemu povezanom s tržišnim natjecanjem koji treba riješiti. Čak se i u Obavijesti o utvrđivanju mjerodavnog

47 — Točka 11. pobijane presude i druga uvodna izjava sporne odluke.

48 — Točka 70. pobijane presude.

49 — Točka 3. Smjernica iz 2004.

50 — Točka 50., zadnja i predzadnja rečenica, Smjernica iz 2004.

51 — Vidjeti u tom smislu presude od 28. lipnja 2005., Dansk Rørindustri i dr./Komisija („Dansk Rørindustri”, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, Zb. 2005, I-5425., t. 211.), od 21. rujna 2006., JCB Service/Komisija (C-167/04 P, Zb. 2006, I-8935., t. 207. i 208.), Arkema/Komisija (navedena u bilješci 28., t. 88.) i od 8. prosinca 2011., KME i dr./Komisija (C-272/09 P, Zb., str. I-12789., t. 100.); u istom smislu, u pogledu prava na državnu potporu, na primjer presuda od 5. listopada 2000., Njemačka/Komisija (C-288/96, Zb. 2000, I-8237., t. 62.); vidjeti nadalje, izvan okvira prava tržišnog natjecanja, presudu od 1. prosinca 1983., Blomefield/Komisija (190/82, Zb. 1983., 3981., t. 20.).

52 — Točka 55. Smjernica iz 2004.

53 — Obavijest Komisije o utvrđivanju mjerodavnog tržišta za potrebe prava tržišnog natjecanja Zajednice (SL 1997, C 372, str. 5.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 3., str. 18.), navedena u bilješci 41. Smjernica iz 2004.

tržišta priznaje da je određivanje tržišta tijesno povezano s ciljevima kojima se teži⁵⁴ i da može dovesti do različitih rezultata, „ovisno o prirodi razmatranog pitanja tržišnog natjecanja”⁵⁵. Time se ostavlja dovoljno prostora pragmatičnom pristupu određivanja tržišta, prilagođenom okolnostima pojedinog slučaja.

59. Nadalje, u relativno jednostavnom slučaju kao što je ovaj bilo bi uostalom protivno zahtjevima učinkovitog i ekonomičnog upravnog postupka kad bi Komisija morala uložiti više napora nego što je nužno potrebno za određivanje tržišta s obzirom na primjenu kriterija od 5 %.

60. U svakom slučaju, argumentaciju društva Ziegler o pravnim zahtjevima u pogledu određivanja tržišta treba odbiti.

iii) Navodni sadržajni nedostaci u pogledu određivanja tržišta

61. Konačno, žalitelj ističe da opis predmetnih usluga i tržišta („međunarodne selidbe u Belgiji”) koji je Opći sud prihvatio u ovom slučaju nije sadržajno točan, ni u pogledu određivanja mjerodavnog tržišta u proizvodnom smislu ni u pogledu utvrđivanja mjerodavnog tržišta u zemljopisnom smislu.

62. Taj se prigovor društva Ziegler posebno odnosi na točku 71. pobijane presude u kojoj je Opći sud naveo „da je Komisija osnovano zaključila da usluge međunarodnih selidaba u Belgiji predstavljaju relevantne usluge” i da je tako opisano tržište „Komisija ispravno odredila kao mjerodavno tržište”.

63. Žalitelj kritizira taj odlomak presude, prije svega, na temelju razmatranja o zamjenjivosti međunarodnih usluga selidbe te pritom iznosi navode o ponudi i o potražnji.

64. Međutim, pritom se čini da je žalitelj previdio činjenicu da se kod pitanja o stanju ponude i potražnje na određenom tržištu i mogućnosti međusobne zamjene predmetnih usluga selidbe ne radi o pravnom pitanju, nego o činjeničnom pitanju za koje Sud u žalbenom postupku, osim u slučaju mogućeg iskrivljavanja koje se ovdje ne ističe, nije nadležan⁵⁶.

65. Slijedom toga, kritiku društva Ziegler u pogledu ovdje spornih razmatranja Općeg suda o određivanju tržišta treba odbaciti kao nedopuštenu.

66. Ukupno se stoga prvi dio prvog žalbenog razloga ne može prihvatiti.

b) Dokaz prekoračenja praga od 5 % u ovom slučaju (drugi dio prvog žalbenog razloga)

67. U drugom dijelu prvog žalbenog razloga Ziegler podredno ističe da je Opći sud povrijedio svoju obvezu obrazlaganja presude i načelo kontradiktornog postupka kad je utvrdio da je zajednički tržišni udio sudionika zabranjenog sporazuma u ovom slučaju „dosta iznad praga od 5 %”.

68. Žalbeni razlog osobito se odnosi na zadnje dvije rečenice točke 71. pobijane presude u kojima je Opći sud naveo „da, kako prag od 5 % ne bi bio pređen, veličina tržišta morala bi biti najmanje 435 milijuna eura” i dodao: „[d]a bi se došlo do veličine tržišta u pitanju takvog razmjera, jedini je način uzeti kao početnu točku tržište koje je puno šire od tržišta međunarodnih selidaba u Belgiji, koje tržište je međutim Komisija ispravno utvrdila kao mjerodavno.”

⁵⁴ — Točka 10. Obavijesti o utvrđivanju mjerodavnog tržišta.

⁵⁵ — Točka 12. Obavijesti o utvrđivanju mjerodavnog tržišta.

⁵⁶ — Rješenje od 17. rujna 1996., *San Marco/Komisija* (C-19/95 P, Zb. 1996, I-4435., t. 39.), kao i presude od 1. lipnja 1994., *Komisija/Brazzelli* (C-136/92 P, Zb. 1994, I-1981., t. 49.), od 29. rujna 2011., *Elf Aquitaine/Komisija* (C-521/09 P, Zb., str. I-8947., t. 68.), *Comitato „Venezia vuole vivere”/Komisija* (navedena u bilješki 24., t. 149.) i od 19. srpnja 2012., *AOI i dr./Komisija i dr. („AOI”, C-628/10 P i C-14/11 P, t. 85.)*.

69. Ziegler se ovdje oslanja na utvrđenje Općeg suda da samo tržište koje je puno šire od tržišta „međunarodnih selidaba u Belgiji” može dosegnuti promet od 435 milijuna eura. Ziegler smatra da to utvrđenje Općeg suda ni na koji način nije obrazloženo i da, osim toga, prema njegovu mišljenju temeljne pretpostavke u prvostupanjskom postupku nisu bile predmet kontradiktorne rasprave sa strankama.

70. Nijedan prigovor nije osnovan.

71. Za činjenice koje su same po sebi jasne nije potrebno dodatno pojašnjenje. To je slučaj s ovdje spornim odlomkom presude. Samo je po sebi jasno da se manji tržišni udjeli sudionika zabranjenog sporazuma mogu pretpostaviti samo onda kad se, uzimajući kao osnovu prihoda od prodaje utvrđenih za pojedine poduzetnike, pretpostavi znatno veći obujam tržišta. Za izračun Općeg suda, prema kojem bi mjerodavno tržište moralo imati promet od 435 milijuna eura, kako bi se tržišni udjeli sudionika zabranjenog sporazuma s dvoznamenkastim vrijednostima (prema utvrđenjima Općeg suda gotovo 30 %⁵⁷) smanjili na manje od 5 %, stoga nije bilo potrebno detaljnije objašnjenje u obrazloženjima presude.

72. Suprotno tvrdnji društva Ziegler, brojčani podaci na kojima se temelje izračuni Općeg suda doista su bili predmet rasprave sa strankama u postupku. To proizlazi iz pisanog odgovora Komisije na pitanja Općeg suda u prvostupanjskom postupku⁵⁸, u pogledu kojeg je društvo Ziegler u svakom trenutku moglo podnijeti očitovanje. Osim toga, iz pobijane presude proizlazi da je Opći sud tijekom rasprave društvu Ziegler čak izričito postavio pitanje o tome⁵⁹.

73. U tom pogledu žalitelj pogrešno tvrdi da Komisijini brojčani podaci nisu pouzdani. Točno je da je Opći sud na drugom mjestu u pobijanoj presudi utvrdio Komisijinu pogrešku u ocjeni koja utječe na izračun obujma tržišta⁶⁰. Međutim, iz toga se ne može paušalno zaključiti da su Komisijini brojčani podaci općenito neupotrebljivi.

74. U svakom slučaju točnost i pouzdanost podataka koje je utvrdila Komisija pitanje su činjeničnog utvrđenja i ocjene dokaza koju kao takvu, osim u slučaju iskrivljavanja, Sud u žalbenom postupku ne ispituje⁶¹. Budući da Ziegler nije podnio prigovor u pogledu iskrivljavanja činjenica ili dokaza, taj poduzetnik mora poštovati činjenično utvrđenje i ocjenu dokaza Općeg suda u pobijanoj presudi.

75. Iz prethodnih razmatranja proizlazi da se ni drugi dio prvog žalbenog razloga ne može prihvatiti.

c) Pitanje je li prekoračenje praga od 5 % dovoljno za utvrđivanje znatnog utjecaja na trgovinu (treći dio prvog žalbenog razloga)

76. Trećim dijelom prvog žalbenog razloga, koji se također podredno ističe, Ziegler osobito osporava točku 73. pobijane presude, koja glasi kako slijedi:

„Konačno, kao što je Komisija pravilno istaknula, u okviru pozitivne pretpostavke predviđene točkom 53. Smjernica iz 2004. dovoljno je da jedan od dva alternativna uvjeta bude ispunjen kako bi se dokazala znatnost utjecaja na trgovinu između država članica”.

57 — Točka 71., treća rečenica, pobijane presude.

58 — U točki 15. Komisijina podneska od 22. ožujka 2010. ukupan opseg tržišta međunarodnih selidaba u Belgiji određen je na 67,5 milijuna eura, ako se isključe iznosi prodaje koje su društva za selidbe ostvarila podugovaranjem.

59 — Vidjeti točku 71. pobijane presude: „Kao treće, u odgovorima na postavljena pitanja Općeg suda tužitelj je tijekom rasprave sâm napomenuo [...]”

60 — U točki 71. pobijane presude Opći sud izričito ispravlja brojčane podatke o veličini tržišta koje je utvrdila Komisija u dijelu koji se odnosi na dvostruko uključivanje usluga selidbe koje su poduzetnici pružili u okviru podugovaranja.

61 — Vidjeti u tom pogledu sudsku praksu navedenu u bilješci 56 ovog mišljenja.

77. Žalitelj smatra da je u tom odlomku presude Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava, jer je znatan utjecaj na trgovinu između država članica utvrdio samo na temelju okolnosti da zajednički tržišni udio sudionika zabranjenog sporazuma prelazi prag od 5 %. Ziegler smatra da to nije u skladu ni sa sudskom praksom ni s točkom 53. Smjernica iz 2004.

78. Točno je da se pitanje utjecaja na trgovinu između država članica mora ocijeniti uzimajući u obzir sve relevantne okolnosti pojedinog slučaja. Prema ustaljenoj sudskoj praksi sporazum među poduzetnicima može utjecati na trgovinu između država članica ako se, na temelju zbroja objektivnih pravnih ili činjeničnih okolnosti s dostatnim stupnjem vjerojatnosti, može predvidjeti da oni neposredno ili posredno, stvarno ili potencijalno utječu na trgovinsku razmjenu među državama članicama i to na način koji bi mogao činiti prepreku za stvaranje jedinstvenog tržišta između država članica⁶².

79. Utjecaj na trgovinu među državama članicama općenito proizlazi iz skupa više čimbenika koji zasebno nisu nužno odlučujući⁶³. Međutim, to nikako ne znači da se u konkretnom slučaju od svih pravnih ili činjeničnih okolnosti koje će se uzeti u obzir, pojedinačan aspekt, odnosno znatno prekoračenje praga od 5 % tržišnog udjela, ne može uzeti kao odlučujući element koji već sam po sebi s dostatnim stupnjem vjerojatnosti upućuje na znatan utjecaj na trgovinu između država članica⁶⁴.

80. Međutim, u ovom slučaju ne mora se odgovoriti na pitanje je li upravo ispunjenje kriterija od 5 % samo po sebi moglo opravdati pretpostavku da je postojala opasnost od znatnog utjecaja na trgovinu između država članica. Naime, kao što je Komisija pravilno istaknula, zabranjeni sporazum u sektoru selidaba bio je obilježen dvjema značajkama na temelju kojih je Opći sud, neovisno od prekoračenja praga od 5 % tržišnog udjela, mogao pretpostaviti postojanje znatnog utjecaja na trgovinu.

81. Kao prvo, prema utvrđenjima Općeg suda zabranjeni sporazum u sektoru selidaba odnosio se na sve usluge međunarodnih selidaba kod kojih se polazišna ili odredišna točka nalazi u Belgiji, to jest sve međunarodne selidbe za koje je Belgija predstavljala polazište ili odredište. Stoga se zabranjeni sporazum odnosio na cijelo državno područje države članice. Takav zabranjeni sporazum po samoj svojoj prirodi ima učinak jačanja podjele tržišta na nacionalnoj razini, otežavajući na taj način gospodarsko prožimanje kao jedan od ciljeva Ugovorâ⁶⁵.

82. Kao drugo, zabranjeni sporazum u sektoru selidaba, u kojem su sudjelovala velika društva za selidbe sa sjedištem u Belgiji i izvan nje⁶⁶, posebno se odnosio na međunarodne selidbe s polazišnom ili odredišnom točkom u Belgiji, tako da je već po svojoj prirodi morao imati znatan utjecaj na prekograničnu trgovinu između država članica⁶⁷.

62 — Presude od 9. srpnja 1969., Völk (5/69, Zb. 1969, 295, t. 5.), od 6. svibnja 1971., Cadillon (1/71, Zb. 1971, 351, t. 6.), od 11. srpnja 1985., Remia i dr./Komisija (42/84, Zb. 1985, 2545, t. 22.), Bagnasco i dr. (navedena u bilješki 32., t. 47.), Asnef-Equifax (navedena u bilješki 31., t. 34.) i Erste Group Bank i dr./Komisija (navedena u bilješki 32., t. 36.).

63 — Presude od 15. prosinca 1994., DLG (C-250/92, Zb. 1994, I-5641., t. 54.), Bagnasco i dr. (navedena u bilješki 32., t. 47.), Asnef-Equifax (navedena u bilješki 31., t. 35.) i Erste Group Bank i dr./Komisija (navedena u bilješki 32., t. 37.).

64 — U tom smislu presude od 1. veljače 1978., Miller International Schallplatten/Komisija (19/77, Zb. 1978, 131, t. 9.) i od 25. listopada 1983., AEG-Telefunken/Komisija (107/82, Zb. 1983, 3151, t. 56. do 58.); u presudi od 7. lipnja 1983., Musique Diffusion française i dr./Komisija (100/80 do 103/80, Zb. 1983, 1825, t. 86. u vezi s t. 82.) čak su se i tržišni udjeli niži od 5 % smatrali dovoljnim za pretpostavku znatnog utjecaja na trgovinu.

65 — Presude od 17. listopada 1972., Vereeniging van Cementhandelaren/Komisija (8/72, Zb. 1972, 977, t. 29.), Remia i dr./Komisija (navedena u bilješki 62., t. 22. na kraju), Asnef-Equifax (navedena u bilješki 31., t. 37.) i Erste Group Bank i dr./Komisija (navedena u bilješki 32., t. 38.).

66 — Neki adresati odluke o novčanim kaznama imaju sjedište u Belgiji, a neki izvan Belgije (vidjeti članak 4. sporne odluke).

67 — U istom smislu, u pogledu djelatnosti putničkih agenata, presuda od 1. listopada 1987., Vlaamse Reisbureaus (311/85, Zb. 1987, 3801, t. 18.).

83. Opći sud bio je u potpunosti svjestan tih dvaju čimbenika kad je u ovom slučaju razmatrao kriterij od 5 %⁶⁸. Stoga bi bilo pogrešno pretpostaviti da je Opći sud svoju pretpostavku o znatnom utjecaju na trgovinu temeljio samo na prekoračenju praga od 5 %, čak i ako se takav dojam stječe pri brzom čitanju samo točke 73. koja je ovdje sporna.

84. U svakom slučaju, Općem sudu ne može se prigovoriti da je zanemario pravne zahtjeve klauzule o prekograničnoj prirodi utjecaja na trgovinu iz članka 81. stavka 1. UEZ-a.

85. Ništa drugo ne proizlazi ni iz točke 53. Smjernica iz 2004. kojima je Komisija sama sebi nametnula granice u izvršavanju svoje diskrecijske ovlasti⁶⁹. Točno je da u skladu s tom odredbom prekoračenje praga od 5 % kao takvo može biti osnova za pretpostavku znatnog utjecaja na trgovinu unutar Unije samo kad i predmetni sporazum *po svojoj prirodi može* utjecati na trgovinu između država članica. Međutim, taj je dodatni uvjet bez ikakve sumnje ispunjen u slučaju apsolutno zabranjenog ograničenja kao što je predmetni zabranjeni sporazum koji se, osim toga, prema utvrđenjima Općeg suda odnosi na *međunarodne*, to jest prekogranične usluge selidbe.

86. Stoga se ne može govoriti ni o povredi točke 53. Smjernica iz 2004.

87. Ukupno je ovaj treći dio prvog žalbenog razloga neosnovan te stoga prvi žalbeni razlog treba odbiti u cijelosti.

2. Obrazloženje iznosa novčane kazne (drugi žalbeni razlog)

88. Svojim drugim žalbenim razlogom Ziegler osporava točke 88. do 94. pobijane presude. Žalitelj Općem sudu prigovara da je za obrazloženje sporne odluke u pogledu izračuna novčane kazne postavio preniske zahtjeve i na taj način, s jedne strane, zanemario zahtjeve za obrazloženje pravnih akata Unije i, s druge strane, temeljno pravo na pošteno suđenje (vidjeti u tom pogledu odjeljak (a)). Žalitelj podredno ističe da je Opći sud povrijedio „načelo jednakog postupanja i nediskriminacije” i da svoju presudu nije dovoljno obrazložio (vidjeti u tom pogledu odjeljak (b)).

89. Ti se prigovori temelje na novoj praksi Komisije uvedenoj Smjernicama o utvrđivanju kazni iz 2006. prema kojoj se osnovni iznos kazni za zabranjeni sporazum kao i preventivni čimbenik koji će se primijeniti u izračunavanju na temelju određenog postotka prihoda od prodaje⁷⁰ svakog od predmetnih poduzetnika. Ovisno o težini povrede taj postotak za određivanje osnovnog iznosa novčane kazne iznosi od 0 % do 30 % prihoda od prodaje⁷¹; raspon od 15 % do 25 % prihoda od prodaje uzima se u obzir pri izračunu preventivnog čimbenika⁷².

90. Prema mišljenju Općeg suda taj način izračuna novčanih kazni dovodi do većih zahtjeva u pogledu obrazloženja odluka o novčanim kaznama. Opći sud navodi da se Komisija načelno ne može ograničiti samo na svrstavanje povrede u određene kategorije (kao na primjer ovdje: „vrlo ozbiljna”), a da pritom detaljnije ne pojasni kako je konkretno odredila postotak prihoda od prodaje prema kojem se, u konačnici, izračunavaju osnovni iznos novčane kazne i preventivni čimbenik⁷³.

68 — Vidjeti u tom pogledu razmatranja Općeg suda o uslugama obuhvaćenima zabranjenim sporazumom u sektoru selidaba u točki 11. te njegova razmatranja koja se odnose na „Opis relevantnog sektora” u točkama 70. i 71., odnosno neposredno prije ovdje sporne točke 73. pobijane presude.

69 — Vidjeti u tom pogledu točku 56. ovog mišljenja.

70 — Točan način izračuna temeljnog prihoda od prodaje proizlazi iz točaka 13. do 18. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006.

71 — Točka 19. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006.

72 — Točka 25. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006.

73 — Točka 92. u vezi s t. 91. pobijane presude; za preventivni čimbenik dodatno vidjeti t. 94. te presude.

91. Unatoč tome, u ovom je slučaju Opći sud smatrao da je dovoljno da je Komisija *bez detaljnijeg pojašnjenja* kao osnovicu za izračun novčane kazne odabrala 17 % prihoda od prodaje i to obrazložila isključivo „vrlo teškom” prirodom povrede⁷⁴. Prema mišljenju Općeg suda takvo je obrazloženje dovoljno „u slučaju kada Komisija primjenjuje postotak koji je vrlo blizak donjem dijelu raspona predviđenog za najteža ograničenja, a koji je k tome vrlo povoljan za tužitelja. Naime, u takvom slučaju dodatno obrazloženje, koje bi bilo detaljnije od obrazloženja iz smjernica, nije potrebno. Nasuprot tome, ukoliko je Komisija htjela primijeniti viši postotak, trebala je pružiti detaljnije obrazloženje.”⁷⁵

92. Na temelju tih razmatranja Ziegler Općem sudu prigovara da, iako je priznao teoretski povećane zahtjeve za obrazloženje izračuna novčanih kazni, te zahtjeve u konkretnom slučaju nije primijenio na Komisiju, nego ju je postupno „oslobodio” obveze obrazlaganja.

a) Prigovor u pogledu nedopuštenog „oslobodjenja” obveze obrazlaganja (prvi dio drugog žalbenog razloga)

93. Kao glavni prigovor u okviru ovog drugog žalbenog razloga Ziegler ističe da je Opći sud zanemario pravne zahtjeve u pogledu obrazloženja izračuna novčane kazne u odlukama Komisije u području prava zabranjenih sporazuma, i to, s jedne strane, zahtjeve koji proizlaze iz obveze obrazlaganja pravnih akata Unije, utemeljene u primarnom pravu, u vezi sa Smjernicama o utvrđivanju kazni iz 2006. i, s druge strane, zahtjeve koji proizlaze iz temeljnog prava na pošteno suđenje.

i) Obveza obrazlaganja iz članka 253. UEZ-a (sada članak 296. stavak 2. UFEU-a)

94. Kao prvo, u pogledu obveze obrazlaganja pravnih akata Unije Ziegler se oslanja na članak 296. UFEU-a. Točno je da se u ovom slučaju primjenjuje i članak 253. UEZ-a⁷⁶, no u njemu se u pogledu obrazlaganja pravnih akata Unije, u dijelu u kojem je ono u ovom slučaju relevantno, postavljaju jednaki pravni zahtjevi kao u članku 296. stavku 2. UFEU-a.

95. Prema ustaljenoj sudskoj praksi obrazloženje koje je propisano člankom 253. UEZ-a mora odgovarati prirodi akta o kojem je riječ i mora jasno i nedvosmisleno odražavati zaključke institucije Unije koja je donijela akt kako bi se zainteresiranim osobama omogućilo da se upoznaju s razlozima poduzimanja mjere, ali i kako bi se nadležnom sudu omogućilo provođenje nadzora⁷⁷.

96. Kao što je Sud istaknuo, obveza obrazlaganja pravnih akata Unije osobito je važna u dijelu koji se odnosi na utvrđivanje iznosa novčanih kazni za zabranjene sporazume. U tom pogledu Komisija mora, među ostalim, objasniti kako je čimbenike koje je uzela u obzir ponderirala i ocijenila⁷⁸.

97. Međutim, suprotno stajalištu za koje se čini da Ziegler zauzima, to ni u kojem slučaju ne znači da bi svaku odluku Komisije o novčanoj kazni uvijek trebalo obrazložiti jednako temeljito. Isto tako, ne može se smatrati ni da iz Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006. proizlazi pooštavanje zahtjeva za obrazlaganje izračuna novčanih kazni, od kojih je Opći sud u ovom slučaju mogao „osloboditi” Komisiju.

74 — Uvodne izjave 543. i 556. sporne odluke i točke 93. i 94. pobijane presude.

75 — Točka 93. pobijane presude.

76 — Vidjeti u tom pogledu točku 32. ovog mišljenja.

77 — Presude od 4. srpnja 1963., Njemačka/Komisija (24/62, Zb. 1963., 143., 155.), od 2. travnja 1998., Komisija/Sytraval i Brink's France (C-367/95 P, Zb. 1998., I-1719., 63), od 10. srpnja 2008., Bertelsmann i Sony/Impala (C-413/06 P, Zb. 2008., I-4951., t. 166.) i AOI (navedena u bilješki 56., t. 72.); u istom smislu i presude od 20. ožujka 1957., Geitling/Visoka vlast (2/56 P, Zb. 1957., 11, t. 37.) i od 26. studenoga 1975., Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique i dr./Komisija („Papiers peints”, 73/74, Zb. 1975., 1491, t. 30.).

78 — Presuda KME i dr./Komisija (navedena u bilješki 51., t. 101.) te presude od 8. prosinca 2011., Chalkor/Komisija (C-386/10 P, Zb., str. I-13085., t. 61.) i KME Germany i dr./Komisija (C-389/10 P, Zb., str. I-13125., t. 128.).

98. Naprotiv, i u postupcima izricanja novčanih kazni na temelju prava zabranjenih sporazuma i dalje vrijedi da vrsta i opseg obrazloženja koje Komisija mora dati za svoju odluku konačno treba ocjenjivati ovisno o okolnostima slučaja, osobito o sadržaju akta u pitanju, naravi navedenih razloga i interesu koji bi adresati akta ili druge osobe na koje se akt izravno i osobno odnosi mogli imati za dobivanje objašnjenja⁷⁹.

99. Osim toga, iz sudske prakse proizlazi da se odluka Komisije, koja je dio ustaljene prakse Komisije prilikom donošenja odluka, može ukratko obrazložiti, osobito upućivanjem na tu praksu⁸⁰. Isto se primjenjuje u situaciji kad se odluka donosi u kontekstu poznatom zainteresiranim osobama⁸¹. U obrazloženju nije potrebno posebno navoditi sve relevantne činjenične i pravne elemente, jer se pitanje ispunjava li obrazloženje zahtjeve iz članka 253. UEZ-a treba ocjenjivati ne samo s obzirom na tekst obrazloženja, nego i na njegov kontekst te na ukupnost pravnih pravila kojima se uređuje predmetno područje⁸².

100. Ako se to mjerilo uzme kao osnova, tada je Opći sud u ovom slučaju pravilno presudio da je sporna odluka dovoljno obrazložena u pogledu izračuna osnovnog iznosa novčane kazne i preventivnog čimbenika.

101. Sporna odluka u potpunosti je u skladu s novom upravnom praksom Komisije, kao što je to Smjernicama o utvrđivanju kazni iz 2006. postalo vidljivo u pogledu postupaka na temelju prava zabranjenih sporazuma. Te Smjernice već sadržavaju brojna pojašnjenja koja Komisija nije trebala ponavljati u spornoj odluci. Tako je u Smjernicama osobito utvrđeno da se „horizontalni sporazumi [...] o određivanju cijena, podjeli tržišta te ograničenju proizvodnje, koji su obično tajni”, odnosno, *apsolutno zabranjena ograničenja*, „[moraju] strogo kazniti”; u skladu s tim Smjernicama na njih treba primijeniti osnovni iznos „u gornjem dijelu raspona” od 0 % do 30 % prihoda od prodaje i preventivni čimbenik od 15 % do 25 % prihoda od prodaje⁸³.

102. Zabranjeni sporazum u sektoru selidaba nesumnjivo se kao „vrlo ozbiljna povreda”, kojom se namjeravalo utjecati na formiranje cijena i podjelu poslova među sudionicima zabranjenog sporazuma, mogao pripisati upravo toj kategoriji i stoga je, u skladu sa Smjernicama o utvrđivanju kazni iz 2006., potrebno izreći novčanu kaznu koja se sastoji od osnovnog iznosa „u gornjem dijelu raspona” od 0 % do 30 % prihoda od prodaje koji je dodatno povećan primjenom preventivnog čimbenika od 15 % do 25 % prihoda od prodaje.

103. Činjenica da se osnovni iznos od 17 % prihoda od prodaje, kako ga je Komisija na kraju utvrdila, u svakom slučaju nalazi u gornjem dijelu raspona od 0 % do 30 % prihoda od prodaje jasna je i nije je potrebno dodatno pojašnjavati. Ako je uopće potrebno, moglo bi se postaviti pitanje nalazi li se udio u prihodima od prodaje od 17 % doista „u gornjem dijelu tog raspona”, kao što se zahtijeva u Smjernicama o utvrđivanju kazni iz 2006.⁸⁴, ili je on možda prenisko postavljen. Međutim, Ziegler u tom pogledu nema legitiman interes za detaljnija pojašnjenja, jer je za njega relativno niži postotak povoljniji od višeg⁸⁵. Jednako vrijedi za preventivni čimbenik od 17 % prihoda od prodaje koji je Komisija odredila, jer ni potonji čimbenik unutar predviđenog raspona od 15 % do 25 % prihoda od prodaje⁸⁶ nije posebno visok.

79 — Presude Deutsche Telekom/Komisija (navedena u bilješci 40., t. 131.) i Elf Aquitaine/Komisija (navedena u bilješci 56., t. 150.).

80 — Presude Papiers peints (navedena u bilješci 77., t. 31.), od 11. prosinca 2008., Komisija/Département du Loiret (C-295/07 P, Zb. 2008, I-9363., t. 44.) i Elf Aquitaine/Komisija (navedena u bilješci 56., t. 155.).

81 — Presude od 26. lipnja 2012., Poljska/Komisija (C-335/09 P, t. 152.) i od 15. studenoga 2012., Vijeće/Bamba (C-417/11 P, t. 54.).

82 — Presude Komisija/Sytraval i Brink's France (navedena u bilješci 77., t. 63., Bertelsmann i Sony/Impala (navedena u bilješci 77., t. 166. i 178.), Deutsche Telekom/Komisija (navedena u bilješci 40., t. 131.) i Elf Aquitaine/Komisija (navedena u bilješci 56., t. 150.).

83 — Točke 23. i 25. u vezi s točkama 21. i 22. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006.

84 — Vidjeti još jednom točku 23. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006.

85 — U pogledu kriterija legitimnog interesa pri ocjeni obrazloženja pravnih akata Unije vidjeti točku 98. ovog mišljenja.

86 — Vidjeti još jednom točku 25. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006.

104. Svakako je moguće da se izračun osnovnog iznosa novčane kazne za zabranjeni sporazum zbog posebnih okolnosti pojedinačnog slučaja nekad može temeljiti na manjem udjelu prihoda od prodaje nego što je to predviđeno u Smjernicama o utvrđivanju kazni iz 2006.; to je u Smjernicama izričito omogućeno izrazom „u pravilu”⁸⁷. Suprotno mišljenju društva Ziegler iz toga ne proizlazi opće povećanje zahtjeva za obrazlaganje odluka o novčanim kaznama. Naprotiv, u obrazloženju svoje odluke o novčanoj kazni Komisija mora razmotriti posebne okolnosti pojedinog slučaja samo kad su joj takve okolnosti doista poznate. Ako je poduzetnik sa svoje strane svjestan okolnosti kojima bi se u izračunu novčane kazne mogao opravdati niži udio prihoda od prodaje od udjela navedenog u Smjernicama, obavezan je o tome obavijestiti Komisiju. Međutim, koliko se može vidjeti, Ziegler nije istaknuo da se posebno u vezi s izračunom osnovnog iznosa novčane kazne ili preventivnog čimbenika konkretno pozivao na takve naznake.

105. Konačno, pravni zahtjevi za obrazloženje odluka o novčanim kaznama moraju utoliko biti veći, što je složeniji pojedini slučaj i što je veći udio prihoda od prodaje koji Komisija uzima u obzir pri izračunu osnovnog iznosa i preventivnog čimbenika⁸⁸. U skladu sa smislom i svrhom obveze obrazlaganja, obrazloženja Komisije moraju biti utoliko detaljnija, što je veći opseg u kojem izrečena kazna nadilazi minimalne zahtjeve utvrđene u Smjernicama o utvrđivanju kazni. U toj mjeri raste i interes predmetnih poduzetnika da saznaju razloge za moguće posebno stroge odluke Komisije. Međutim, to ne vrijedi za ovaj slučaj koji nije osobito složen i u kojem se Komisija u izračunu novčane kazne oslanja na relativno mali udio prihoda od prodaje.

106. Stoga je, u svakom slučaju, Opći sud pravilno primijenio pravne zahtjeve za ispitivanje obrazloženja sporne odluke. Stoga je prigovor u pogledu povrede obveze obrazlaganja neosnovan.

ii) Temeljno pravo na pošteno suđenje

107. Uz prigovor u pogledu povrede općih obveza obrazlaganja Ziegler ističe i povredu temeljnog prava na pošteno suđenje i pritom se poziva na članak 6. EKLJP-a⁸⁹ te na članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.

108. U tom pogledu najprije treba napomenuti da nije sporno da Ziegler u prvom stupnju nije istaknuo takvu povredu prava. Suprotno mišljenju društva Ziegler pritom se ne radi samo o dopuni ili razradi kritike iz prvog stupnja u pogledu obrazloženja sporne odluke, nego o nedopuštenom novom pravnom navodu koji se temelji na povredi sasvim drugih pravnih propisa. Činjenica da su u međuvremenu možda donesene novije presude Europskog suda za ljudska prava u pogledu članka 6. EKLJP-a ne mijenja činjenični ili pravni položaj kojim bi se, kao takvim, opravdalo isticanje novog pravnog navoda. Točnije, takav novi pravni navod ne može biti predmet rasprave o meritumu u žalbenom postupku pred Sudom⁹⁰ (članak 42. stavak 2. u vezi s člankom 118. Poslovnika Suda od 19. lipnja 1991.⁹¹).

109. Međutim, čak i ako bi se argument društva Ziegler o temeljnom pravu na pošteno suđenje smatrao dopuštenim, u svakom bi slučaju bio neosnovan.

110. Točno je da postoji neosporna veza između obveze obrazlaganja pravnih akata Unije i temeljnog prava na pošteno suđenje. Samo ako se zainteresiranu osobu valjano obavijesti o razlozima za mjeru, ona može ocijeniti ima li smisla protiv te mjere zatražiti sudsku zaštitu te nadležni sudovi mogu preispitati zakonitost mjere.

87 — Vidjeti točku 23. drugu rečenicu Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006.

88 — Vidjeti u istom smislu i točku 92. pobijane presude.

89 — Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (potpisana u Rimu 4. studenoga 1950.).

90 — Presude Dansk Rørindustri (navedena u bilješki 51., t. 88. i 89.), France Télécom/Komisija (navedena u bilješki 40., t. 60.) i AOI (navedena u bilješki 56., t. 111.).

91 — Budući da je žalba podnesena prije 1. studenoga 2012., za ocjenu njezine dopuštenosti mjerodavan je Poslovnik Suda od 19. lipnja 1991.

111. Međutim, kao što je već navedeno⁹², u ovom su slučaju zahtjevi za uredno obrazloženje sporne odluke ispunjeni. Naime, uzimajući u obzir Smjernice o utvrđivanju kazni iz 2006., razlozi za izračun iznosa novčane kazne bili su jasno vidljivi i mogli su se u poštenom sudskom postupku bez poteškoća preispitati.

112. Konačno, u cijelosti je neosnovan prigovor žalitelja da Opći sud ne ispunjava pravilno svoju neograničenu nadležnost kad prihvaća obrazloženje kao iz sporne odluke. Ziegler ni na koji način nije naveo u kojoj je mjeri Opći sud trebao detaljnije ispitati spornu odluku. Osobito nije iznio nikakve naznake da se upravo zbog obrazloženja izračuna novčane kazne, koje je Komisija dostavila u ovom slučaju, ne može provesti sveobuhvatni sudski nadzor nad spornom odlukom u činjeničnom i pravnom smislu ili da je ona otežana.

113. U svakom slučaju, argumentaciju društva Ziegler u pogledu temeljnog prava na pošteno suđenje treba odbaciti kao nedopuštenu, ali u svakom slučaju i odbiti kao neosnovanu.

b) Podredno izneseni prigovori u pogledu povrede načela jednakog postupanja i obveze Općeg suda da obrazloži svoje presude (drugi dio drugog žalbenog razloga)

114. Žalitelj podredno navodi da je „oslobođenje” od obveze obrazlaganja koje je Komisiji odobreno u pobijanoj presudi protivno načelu jednakog postupanja i nediskriminacije i da je usto nedovoljno obrazloženo.

i) Načelo jednakog postupanja i nediskriminacije

115. Načelo jednakog postupanja, koje se ponekad naziva i „načelo jednakog postupanja i nediskriminacije”⁹³, opće je načelo prava Unije utvrđeno u člancima 20. i 21. Povelje o temeljnim pravima⁹⁴. Njegovu važnost u pogledu izricanja novčanih kazni u predmetima zabranjenih sporazuma Sud je priznao više puta⁹⁵.

116. Povreda tog načela koju prigovara žalitelj navodno se sastoji u tome da je Opći sud na neopravdan način slučajeve poput predmetnog, u kojima se novčana kazna izračunava na temelju udjela prihoda od prodaje od 17 %, izjednačio s drugim slučajevima u kojima bi se izračun mogao temeljiti na udjelu prihoda od prodaje od 15 %.

117. Ti navodi društva Ziegler krajnje su nedorečeni i čini se da se oslanjaju na sasvim hipotetsku usporedbu te potpuno teoretski i slučaj koji nije pobliže određen i u kojem bi Komisija izračun novčane kazne mogla temeljiti na udjelu prihoda od prodaje od 15 %, a ne na udjelu prihoda od prodaje od 17 % kao u ovom slučaju.

118. S obzirom na nepreciznost žaliteljevih navoda gajim znatnu sumnju u to može li se njegova argumentacija u tom pogledu uopće smatrati dopuštenom⁹⁶.

119. Međutim, ta je argumentacija svakako neosnovana.

92 — Vidjeti u tom pogledu i točke 94. do 106. ovog mišljenja.

93 — Vidjeti na primjer presudu od 12. rujna 2006., *Eman i Sevinger* (C-300/04, Zb. 2006, I-8055., t. 57.).

94 — Presuda *Akzo i Akcros* (navedena u bilješki 20., t. 54.).

95 — Presude od 16. studenoga 2000., *Weig/Komisija* (C-280/98 P, Zb. 2000, I-9757., t. 63. do 68.) i *Sarrió/Komisija* (C-291/98 P, Zb. 2000, I-9991., t. 97. do 100.), presuda *Dansk Rørindustri* (navedena u bilješki 51., t. 304.) te nedavna presuda *AOI* (navedena u bilješki 56., t. 58.); vidjeti, osim toga, i točke 48. do 53. mojeg mišljenja od 12. siječnja 2012. u predmetu *AOI*.

96 — U pogledu pravnih zahtjeva za preciznost navoda žalitelja vidjeti, umjesto brojnih, presude *France Télécom/Komisija* (navedena u bilješki 40., t. 55.), od 11. rujna 2007., *Lindorfer/Vijeće* (C-227/04 P, Zb. 2007, I-6767., t. 82. do 84.) i od 24. ožujka 2011., *ISD Polska i dr.* (C-369/09 P, još neobjavljena u Zborniku, t. 66.).

120. Izračun novčane kazne nije mehanički postupak kojim bi za svaki zabranjeni sporazum bilo moguće takoreći unaprijed matematički točno odrediti koji postotak prihoda od prodaje treba primijeniti za izračun osnovnog iznosa novčane kazne i preventivnog čimbenika. Osim toga, takva predvidljivost kazne do posljednje decimale ne bi uopće bila primjerena, jer bi sudionicima zabranjenog sporazuma bilo prejednostavno unaprijed odrediti „cijenu” svojeg protupravnog postupanja i izračunati je li im isplativija protupravna ili zakonita poslovna praksa.

121. Stoga Komisija kao tijelo nadležno za tržišno natjecanje mora prilikom izricanja novčanih kazni poduzetnicima koji sudjeluju u zabranjenom sporazumu nužno zadržati određenu diskrecijsku ovlast u pogledu utvrđivanja udjela prihoda od prodaje na kojem se temelji izračun novčane kazne⁹⁷. Činjenica da taj udio u ovom slučaju iznosi 17 %, a da je u nekom drugom predmetu zabranjenih sporazuma mogao iznositi 15 % prihoda od prodaje proizlazi iz same prirode takvih izračuna novčanih kazni te se pozivanjem na načelo jednakog postupanja ne može dovesti u pitanje sve dok Komisija ostaje u okviru Smjernica o utvrđivanju kazni, kojima je sama ograničila svoju nadležnost⁹⁸.

122. Protutežu toj diskrecijskoj ovlasti Komisije prilikom utvrđivanja udjela prihoda od prodaje na kojem temelji izračun novčane kazne čini neograničena nadležnost sudova Unije nad njezinim odlukama o novčanim kaznama (članak 261. UFEU-a u vezi s člankom 31. Uredbe br. 1/2003)⁹⁹. Dakle, u hipotetskom primjeru koji je naveo Ziegler Opći bi sud u slučaju da udio prihoda od prodaje od 15 % smatra primjerenijim ili pravednijim mogao po svojoj slobodnoj prosudbi tim postotkom zamijeniti postotak od 17 % koji je izabrala Komisija i time primjereno smanjiti izrečenu novčanu kaznu.

123. U tim okolnostima treba odbiti argumentaciju društva Ziegler koja se oslanja na načelo jednakog postupanja.

ii) Zahtjevi za obrazloženje pobijane presude

124. Nadalje, Ziegler navodi da je Opći sud povrijedio svoju obvezu obrazlaganja prvostupanijske presude. Tvrdi da se taj nedostatak u obrazloženju sastoji u tome da je Opći sud u ovom slučaju dopustio Komisiji da preventivni čimbenik utvrdi u visini od 17 % prihoda od prodaje pozivajući se samo na „vrlo tešku prirodu” povrede. Smatra da je Opći sud time bez detaljnijeg obrazloženja odstupio od točke 25. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006., kojom je previđeno uzimanje u obzir „niza čimbenika”.

125. Obveza Općeg suda da obrazloži svoje presude proizlazi iz članka 36. u vezi s člankom 53. stavkom 1. Statuta Suda. Kao što je već navedeno, razmatranja Općeg suda moraju jasno i nedvojbeno proizlaziti iz obrazloženja presude tako da zainteresirane stranke mogu saznati razloge za odluku Općeg suda i da Sud može obaviti svoj sudski nadzor¹⁰⁰.

97 — U pogledu nadležnosti Komisije u izračunu novčanih kazni za zabranjene sporazume vidjeti općenito presude od 29. lipnja 2006., SGL Carbon/Komisija (C-308/04 P, Zb. 2006, I-5977., t. 46.), od 25. siječnja 2007., Dalmine/Komisija (C-407/04 P, Zb. 2007, I-829., t. 133.) i od 10. svibnja 2007., SGL Carbon/Komisija (C-328/05 P, Zb. 2007, I-3921., t. 43.).

98 — Vidjeti u tom smislu presude JCB Service/Komisija (navedena u bilješki 51., t. 205.), od 3. rujna 2009., Prym i Prym Consumer/Komisija (C-534/07 P, Zb. 2009, I-7415., t. 98.) i od 19. travnja 2012., Tomra Systems i dr./Komisija (C-549/10 P, t. 104. do 108.).

99 — Vidjeti dodatno presude KME i dr./Komisija (navedena u bilješki 51., t. 103. i 106.), Chalkor/Komisija (navedena u bilješki 78., t. 63. i 67.) i KME Germany i dr./Komisija (navedena u bilješki 78., t. 130. i 133.).

100 — Vidjeti točku 44. i bilješku 40. ovog mišljenja.

126. U ovom je slučaju Opći sud vrlo dobro objasnio zbog čega je smatrao zakonitim utvrđivanje preventivnog čimbenika u iznosu od 17 % prihoda od prodaje: uputio je na svoja neposredno prethodna razmatranja o izračunu osnovnog iznosa novčane kazne i to upućivanje obrazložio time da je, s jedne strane, za izračun obaju čimbenika „donja granica raspona jednaka” i da, s druge strane, i Komisija internim upućivanjem unutar uvodnih izjava sporne odluke za oba izračuna navodi iste razloge¹⁰¹.

127. Stoga razmatranja Općeg suda o toj problematici proizlaze jasno i nedvosmisleno iz pobijane presude. Ziegler se u pogledu sadržaja ne mora slagati s Općim sudom. Međutim, ta okolnost sama po sebi ne može predstavljati nedostatak u obrazloženju pobijane presude¹⁰².

128. Stoga je prigovor u pogledu nedovoljnog obrazloženja pobijane presude neosnovan.

129. Samo usput napominjem da pravno stajalište društva Ziegler o točkama 22. i 25. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006. nije ni sadržajno posebno uvjerljivo. U njima sadržana općenita izjava Komisije da pri utvrđivanju preventivnog čimbenika „uzima u obzir niz čimbenika” opisuje sasvim općenito njezinu upravnu praksu i ne znači nužno da se Komisija u svakom pojedinom slučaju mora oslanjati na sve te čimbenike i da svoju odluku o tome mora detaljno obrazložiti. Naprotiv, koji su čimbenici relevantni i koliko takvih čimbenika postoji, ovisi o pojedinačnom slučaju. Koliko je razvidno, Ziegler u ovom slučaju nije konkretno iznio da je pri utvrđivanju osnovnog iznosa novčane kazne zajedno s preventivnim čimbenikom trebalo uzeti u obzir i druge čimbenike koje je Komisija zanemarila.

130. Stoga je, ukupno gledano, drugi žalbeni razlog dijelom nedopušten, a dijelom neosnovan.

3. „Objektivna nepristranost” Komisije (treći žalbeni razlog)

131. Treći žalbeni razlog odnosi se na točke 103. do 107. pobijane presude u kojima Opći sud razmatra nepristranost Komisije koju Ziegler dovodi u pitanje. Ziegler prigovara da Opći sud u tom pogledu nije pravilno obrazložio svoju presudu i da je usto povrijedio temeljna prava na pošteno suđenje i dobru upravu.

132. Taj se prigovor temelji na tome da Komisija samu sebe smatra jednom od žrtava zabranjenog sporazuma u sektoru selidaba. Ziegler smatra da u tim okolnostima Komisija nije smjela sama odlučivati o zabranjenom sporazumu u sektoru selidaba, jer bi inače bila istovremeno žrtva i sudac.

133. Dakle, žalitelj smatra da su posebne okolnosti ovog slučaja negativno utjecale na pristranost Komisije. Međutim, Ziegler općenito ne dovodi u pitanje postojeći sustav Unije za provedbu prava zabranjenih sporazuma, uključujući institucionalnu ulogu Komisije kao tijela nadležnog za tržišno natjecanje.

a) Navodni nedostatak u obrazloženju pobijane presude (prvi dio trećeg žalbenog razloga)

134. Kao prvo, Ziegler tvrdi da Opći sud nije odgovorio na prigovor u pogledu objektivne nepristranosti Komisije koji je istaknuo u prvostupanjskom postupku. Žalitelj smatra da je Opći sud u svojoj presudi razmatrao samo zahtjeve za subjektivnu nepristranost, ali ne i za objektivnu nepristranost. Tvrdi da pobijana presuda zbog toga nije dovoljno obrazložena.

¹⁰¹ — Točka 94. pobijane presude.

¹⁰² — Presude od 7. lipnja 2007., Wunenburger/Komisija (C-362/05 P, Zb. 2007, I-4333., t. 80.) i od 20. svibnja 2010., Gogos/Komisija (C-583/08 P, Zb. 2010, I-4469., t. 35.).

135. Nesporno je da žalitelj u konačnici prigovara povredu obveze obrazlaganja za prvostupanjske presude (članak 36. u vezi s člankom 53. stavkom 1. Statuta Suda) kad tvrdi da Opći sud nije razmatrao tužbeni razlog koji je žalitelj istaknuo u prvostupanjskom postupku¹⁰³. Nadzor koji provodi Sud u žalbenom postupku osobito ima za cilj provjeriti je li Opći sud u dovoljnoj mjeri razmatrao argumente koje je iznio tužitelj¹⁰⁴.

136. U ovom je slučaju Opći sud u točkama 103. do 107. pobijane presude, makar ukratko, razmatrao prvostupanjsku argumentaciju društva Ziegler o navodnoj pristranosti Komisije te je argumentirao zbog čega odbija taj tužbeni razlog društva Ziegler.

137. Treba priznati da Opći sud nije jasno razlikovao objektivnu i subjektivnu nepristranost. To je nesumnjivo nezgodno. Međutim, sadržajna točnost razmatranja u pobijanoj presudi, odnosno u ovom slučaju pitanje vrijede li za objektivnu nepristranost jednaki zahtjevi kao za subjektivnu, nije problem obveze obrazlaganja koju ima Opći sud, nego pitanje materijalnog prava¹⁰⁵. Činjenica da se rezultat do kojeg je Opći sud došao razlikuje od rezultata žalitelja ne može sama po sebi predstavljati nedostatak u obrazloženju pobijane presude¹⁰⁶.

138. Stoga je prvi dio trećeg žalbenog razloga neosnovan.

b) Temeljna prava na pošteno suđenje i dobru upravu (drugi dio trećeg žalbenog razloga)

139. Osim toga, Ziegler tvrdi da su mu povrijeđena temeljna prava na pošteno suđenje i dobru upravu. Tvrdi da se ta povreda sastoji u tome da je Komisija u ovom slučaju bila „sudac u vlastitom predmetu”. U tu se svrhu žalitelj poziva na članak 6. EKLJP-a te na članke 47. i 41. Povelje o temeljnim pravima.

140. Komisija nije sud u smislu članka 6. EKLJP-a i članka 47. Povelje o temeljnim pravima¹⁰⁷. Međutim, kao tijelo Europske unije nadležno za tržišno natjecanje mora poštovati pravo na dobru upravu, koje je u članku 41. Povelje utvrđeno kao temeljno pravo Unije¹⁰⁸. U skladu s njim svatko, među ostalim, ima pravo da institucije, tijela, uredi i agencije Unije njegove predmete obrađuju *nepristrano*.

141. Taj zahtjev nepristranosti obuhvaća dva aspekta: *subjektivnu nepristranost*, u skladu s kojom nijedan djelatnik predmetnog tijela ne smije ni na koji način biti pristran ili imati osobne predrasude, i *objektivnu nepristranost*, u skladu s kojom moraju postojati dovoljna jamstva kako bi se isključila opravdana sumnja u nepristranost tijela koje vodi postupak¹⁰⁹.

103 — Presude od 1. listopada 1991., Vidrányi/Komisija (C-283/90 P, Zb. 1991, I-4339, t. 29.), od 17. prosinca 1992., Moritz/Komisija (C-68/91 P, Zb. 1992, I-6849, t. 37. do 39.) i Gogos/Komisija (navedena u bilješci 102., t. 29.).

104 — Presuda France Télécom/Komisija (navedena u bilješci 40., t. 41.).

105 — Vidjeti u tom pogledu moja razmatranja o drugom dijelu trećeg žalbenog razloga (točke 139. do 150. ovog mišljenja).

106 — Presude Wunenburger/Komisija (navedena u bilješci 102., t. 80.) i Gogos/Komisija (navedena u bilješci 102., t. 35.).

107 — Presude od 29. listopada 1980., van Landewyck i dr./Komisija (209/78 do 215/78 i 218/78, Zb. 1980, 3125, t. 81.) i Musique Diffusion française i dr./Komisija (navedena u bilješci 64., 1825, t. 7.); osim toga, u istom smislu nedavna presuda ESLJP-a, Menarini/Italija od 27. rujna 2011. (zahtjev br. 43509/08, još neobjavljena u *Recueil des arrêts et décisions*, t. 58. i 59., koja se odnosi na talijansko tijelo nadležno za tržišno natjecanje, Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato).

108 — Činjenica da se u upravnom postupku pred Komisijom koji se odnosi na pravo zabranjenih sporazuma ne primjenjuje članak 47., nego članak 41. Povelje o temeljnim pravima može se razabrati, među ostalim, iz presuda od 25. listopada 2011., Solvay/Komisija (C-109/10 P, Zb., str. I-10329, t. 53., zadnja rečenica) i Solvay/Komisija (C-110/10 P, Zb., str. I-10439, t. 48., zadnja rečenica).

109 — U istom smislu, u pogledu nepristranosti sudova, presuda od 19. veljače 2009., Gorostiaga Atxalandabaso/Parlament (C-308/07 P, Zb. 2009, I-1059, t. 46.) te rješenje od 15. prosinca 2011., Altner/Komisija (C-411/11 P, još neobjavljeno u Zborniku, t. 15.); osim toga, vidjeti rješenje ESLJP-a od 27. kolovoza 2002, Didier/Francuska (zahtjev br. 58188/00, *Recueil des arrêts et décisions* 2002-VII, § 2).

142. Predmet ovog žalbenog razloga isključivo je drugi aspekt, to jest načelo objektivne nepristranosti. Ziegler tvrdi da Komisija prilikom obrade ovog predmeta nije mogla biti objektivno nepristrana, jer je sama bila jedna od glavnih žrtava zabranjenog sporazuma u sektoru selidaba i jer su djelatnici Komisije zatražili „lažne ponude”¹¹⁰ (*sic!*). Tvrdi da je to Opći sud u pobijanoj presudi zanemario.

143. Za potrebe predmetnog žalbenog postupka ne mora se odgovoriti na pitanje je li Opći sud spornu odluku u slučaju povrede obveze objektivne nepristranosti morao poništiti zbog nenadležnosti, prema tezi društva Ziegler, ili pak zbog povrede prava na dobru upravu. Naime, u ovom slučaju nema nikakvih naznaka za to da je Opći sud mogao previdjeti bilo kakve nedostatke u objektivnoj nepristranosti Komisije.

144. Osobito, mogući nedostaci u objektivnoj nepristranosti Komisije ne mogu se sastojati samo u tome da Komisija progona i kažnjava zabranjeni sporazum kojim je Europskoj uniji uzrokovana financijska šteta¹¹¹. Komisija se u tom pogledu nalazi u jednakoj situaciji kao državna tijela koja, primjerice, progone osobe odgovorne za izbjegavanje ili utaju poreza ili kao općinska tijela koja postupaju protiv prekršitelja propisa o parkiranju. Iako Ziegler tvrdi da Komisija u ovom slučaju u usporedbi s navedenim državnim odnosno općinskim tijelima ima mnogo jači vlastiti interes kao tijelo Unije i poslodavac djelatnika kojih se tiču selidbe, on ni na koji način ne obrazlaže taj argument¹¹².

145. U konačnici je s aspekta objektivne nepristranosti presudno to da su unutar organizacije predmetnog tijela donesene potrebne preventivne mjere kako bi se u očima pravnih subjekata izbjegao svaki privid pristranosti. U tu se svrhu osobito mora osigurati da povredu ne progona i kažnjava isto tijelo na koje je ta povreda utjecala.

146. Ni iz spisa ni iz usmene argumentacije stranaka pred Sudom ne proizlaze nikakve konkretne naznake da Komisija u ovom slučaju nije poduzela potrebne preventivne mjere. Tako su unutar Komisije za korištenje usluga selidbe i za progon povreda tržišnog natjecanja nadležna dva različita i međusobno potpuno odvojena tijela. Treba priznati da su i jedno i drugo tijelo u nadležnosti kolegija svih članova Komisije¹¹³, ali su za ta dva tijela odgovorni različiti resorni povjerenici¹¹⁴.

147. Dakle, i u tom pogledu stvarno stanje unutar organizacijske strukture europskih tijela u konačnici nije bitno drukčije nego unutar općine, čija sva tijela, kako ona nadležna za općinski proračun tako ona nadležna za progon prekršitelja propisa o parkiranju, podliježu zajedničkom političkom vodstvu, primjerice gradonačelniku, općinskom poglavarstvu ili vijeću. Jednako vrijedi i u pogledu državnih tijela koja su zadužena za progon i kažnjavanje izbjegavanja ili utaje poreza: ona su u konačnici, iako su u svojem postupanju samostalna, uključena u istu državnu organizacijsku strukturu kao tijela kojima je povjereno upravljanje državnim proračunom. Na temelju samo te okolnosti ne može se dovesti u pitanje njihova objektivna nepristranost¹¹⁵.

110 — Na jeziku postupka: „[...] des fonctionnaires de la Commission étaient impliqués en tant que demandeurs de devis de complaisance fournis par les entreprises de déménagement concernées [...]”

111 — Vidjeti u istom smislu mišljenje nezavisnog odvjetnika P. Cruza Villalóna od 26. lipnja 2012. u predmetu Otis i dr. (C-199/11, t. 56. do 71.), u kojem se ispituje slična problematika s aspekta sudskog postupka koji je Komisija pokrenula protiv poduzetnika koji su sudjelovali u zabranjenom sporazumu. Sud je strankama tog postupka na usmenoj raspravi 24. listopada 2012. pružio priliku da se očituju o tom mišljenju.

112 — U tom pogledu treba napomenuti da žalitelj ne citira točno uvodnu izjavu 598. sporne odluke. Naime, suprotno tvrdnji društva Ziegler, Komisija se u toj uvodnoj izjavi nikako nije prikazala „jednom od glavnih žrtava” zabranjenog sporazuma u sektoru selidaba. Naprotiv, u njoj je znatno općenitije navedeno da se „kako se čini, belgijske i međunarodne javne institucije, ubrajaju” u „glavne žrtve” prakse lažnih ponuda. Slično je s odgovorom Komisije na tužbu u prvom stupnju, na čiju se točku 1. Ziegler poziva. Ondje se također samo općenito navodi da je među fizičkim osobama o čijim se selidbama radilo bilo djelatnika europskih institucija, među njima i djelatnika Komisije.

113 — Članak 1. Poslovnika Komisije (vidjeti i članak 17. stavak 6. točku (b) UEU-a).

114 — Članak 217. stavak 2. UEZ-a (sada članak 17. stavak 6. točka (b) UEU-a i članak 248. UFEU-a).

115 — Vidjeti u tom pogledu i presudu od 6. studenoga 2012., Otis i dr. (C-199/11, t. 64.); sličnu argumentaciju sadržava i spomenuto mišljenje nezavisnog odvjetnika P. Cruza Villalóna u tom predmetu (navedeno u bilješci 111., osobito t. 41.).

148. Naposljetku, argument društva Ziegler da su djelatnici Komisije „zatražili lažne ponude” treba odbiti. Sud nema nikakve naznake da su djelatnici Komisije zatražili ponude od društava za selidbe znajući ili makar sumnjajući da se pritom radi o lažnim ponudama. Čak ni na upit u okviru rasprave Ziegler nije pružio argumente koji nadilaze krajnje općenite i neobrazložene tvrdnje. Osim toga, u sudskom postupku nije bilo naznaka da su istim djelatnicima Komisije koji su obrađivali te ponude bili također povjereni progon i kažnjavanje zabranjenog sporazuma u sektoru selidaba.

149. Djelotvorna provedba pravila o tržišnom natjecanju iz Ugovora, koja je dio ključnih zadaća Komisije, bila bi znatno ugrožena kad bi to tijelo automatski izgubilo svoju nadležnost za progon i kažnjavanje povreda čim bi one, makar samo izdaleka, utjecale na financijske interese Unije ili njezinih djelatnika. Kako među ostalim jasno pokazuje i ovaj slučaj, taj se problem provedbe, suprotno stavu društva Ziegler, ne bi mogao pouzdano riješiti ni kad bi se umjesto Komisije uključilo jedno ili više nacionalnih tijela nadležnih za tržišno natjecanje, jer i nacionalna tijela mogu biti žrtve pojedinih zabranjenih sporazuma¹¹⁶.

150. Sve u svemu, time se Općem sudu ne može ozbiljno prigovoriti da je zanemario zahtjeve koji za ovaj slučaj proizlaze iz načela poštenog suđenja i dobre uprave.

151. To vrijedi tim više jer Komisija kao upravno tijelo ne mora zadovoljavati iste stroge zahtjeve kao neovisni sud u smislu članka 47. Povelje o temeljnim pravima. Naprotiv, radnje Komisije, uključujući i njezine odluke o novčanim kaznama za povredu prava zabranjenih sporazuma, podliježu neovisnom sudskom nadzoru sudova Unije¹¹⁷. Stoga, suprotno onome što, čini se, smatra Ziegler¹¹⁸, Komisija upravo u predmetu kao što je ovaj nije istovremeno tužitelj i sudac.

c) Međuzaključak

152. Neosnovan je stoga i drugi dio trećeg žalbenog razloga. Stoga taj žalbeni razlog treba odbiti u cijelosti.

4. Načelo jednakog postupanja i nediskriminacije (četvrti žalbeni razlog)

153. Svojim četvrtim i posljednjim žalbenim razlogom Ziegler osporava točke 165. do 172. pobijane presude. U tom odlomku presude Opći sud razmatra pitanje je li zbog gospodarskih poteškoća društva Ziegler pri donošenju sporne odluke trebalo smanjiti novčanu kaznu koja mu je izrečena i je li Komisija u tom pogledu prema društvu Ziegler postupila lošije nego prema društvu Interdean NV, još jednom poduzetniku koji je sudjelovao u zabranjenom sporazumu u sektoru selidaba.

154. Žalitelj tvrdi da Opći sud prilikom ispitivanja sporne odluke nije poštovao „opće načelo jednakog postupanja i nediskriminacije”. Tvrdi da se nejednako postupanje koje je previdio Opći sud sastoji u tome da je u upravnom postupku društvu Interdean na temelju točke 37. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006. odobreno 70-postotno smanjenje novčane kazne, dok situacija društva Ziegler nije čak ni ispitana s obzirom na tu odredbu Smjernica o utvrđivanju kazni, iako se Ziegler prema vlastitim navodima također nalazio u gospodarskim poteškoćama.

¹¹⁶ — Vidjeti u tom pogledu još jednom uvodnu izjavu 598. sporne odluke prema kojoj se „kako se čini, belgijske i međunarodne javne institucije, ubrajaju” u „glavne žrtve” prakse lažnih ponuda.

¹¹⁷ — U pogledu činjenice da Komisija nema svojstvo suda vidjeti sudsku praksu navedenu u bilješci 107., a u pogledu sudskog nadzora radnji Komisije vidjeti osobito presude KME i dr./Komisija (navedena u bilješci 51., t. 102. do 106.), Chalkor/Komisija (navedena u bilješci 78., t. 62. do 67.), KME Germany i dr./Komisija (navedena u bilješci 78., t. 129. do 133.) i Otis i dr. (navedena u bilješci 115., t. 59. do 64.).

¹¹⁸ — Ziegler svoju pisanu i usmenu argumentaciju u pogledu trećeg žalbenog razloga, među ostalim, temelji na presudi ESLJP-a od 15. prosinca 2005., Kyprianou/Cipar (zahtjev br. 73797/01, *Recueil des arrêts et décisions* 2005-XIII, t. 127.), u kojoj je navedeno da bi miješanje uloga žalitelja, svjedoka, tužitelja i suca moglo pobuditi opravdanu sumnju u nepristranost suda („[...] la confusion des rôles entre plaignant, témoin, procureur et juge peut à l'évidence susciter des craintes objectivement justifiées quant à la conformité de la procédure au principe établi en vertu duquel nul ne peut être juge en sa propre cause et, en conséquence, quant à l'impartialité du tribunal [...]”).

155. Kao što je već navedeno¹¹⁹, načelo jednakog postupanja opće je načelo prava Unije koje je utvrđeno u člancima 20. i 21. Povelje o temeljnim pravima i kojem se u vezi s izricanjem novčanih kazni u predmetima zabranjenih sporazuma pridaje veliko značenje. To načelo zahtijeva da se u usporedivim situacijama ne postupa na različit način i da se u različitim situacijama ne postupa na jednak način, osim ako je takvo postupanje objektivno opravdano¹²⁰.

156. Pritom se usporedivost različitih situacija utvrđuje s obzirom na sve elemente koji ih obilježavaju. Te elemente valja utvrđivati i cijeniti osobito vodeći računa o predmetu i svrsi akta Unije kojim se vrši razlikovanje u pitanju¹²¹. Nadalje, načela i ciljevi područja na koje se akt odnosi moraju se također uzeti u obzir¹²².

157. U ovom slučaju Ziegler tvrdi da je Opći sud morao njegovu situaciju, osobito s aspekta nesposobnosti plaćanja, smatrati usporedivom sa situacijom društva Interdean i razmotriti u okviru točke 37. Smjernica o utvrđivanju kazni.

158. Stoga treba ispitati može li iz navodne niske sposobnosti plaćanja same po sebi, uz pretpostavku da je dokazana, proizići usporedivost situacija dvaju poduzetnika u pogledu predmeta i ciljeva točke 37. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006.

159. U tom je pogledu potrebno napomenuti da je točkom 37. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006. Komisiji omogućeno da novčanu kaznu na temelju „pojediniosti” danog slučaja izračuna drukčije nego što je utvrđeno općom metodom iz tih Smjernica. Primjena točke 37. može stoga dovesti i do povećanja i do smanjenja novčane kazne izračunane u skladu s tom općom metodom.

160. Međutim, u pogledu smanjenja novčane kazne odredba predviđena točkom 37. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006., za razliku od odredbe iz točke 35. tih Smjernica, nije usmjerena prvenstveno na poduzetnikovu nesposobnost plaćanja ili smanjenu sposobnost plaćanja u specifičnom društvenom i gospodarskom okruženju. Naprotiv, te dvije navedene odredbe Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006. ovise o različitim uvjetima i nemaju jednaku svrhu. Točka 37. bila bi uz točku 35. kao osnova za iznimno smanjenje novčanih kazni suvišna ako bi se obje odredbe tumačile i primjenjivale na način da u biti imaju jednak sadržaj.

161. Dakle, čak i da je Ziegler u trenutku donošenja sporne odluke bio suočen sa smanjenom sposobnosti plaćanja ili čak nesposobnosti plaćanja u smislu točke 35. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006., ta okolnost sama po sebi s aspekta točke 37. Smjernica ne bi bila presudna za usporedivost situacija društava Ziegler i Interdean.

162. Točno je da poduzetnikova nesposobnost plaćanja može i u okviru točke 37. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006. imati određenog utjecaja prilikom ocjene pojedinosti danog slučaja, u ovom slučaju financijskih pojedinosti. Međutim, tada mjerilo za odobravanje smanjenja novčane kazne u skladu s točkom 37. mora biti znatno strože nego mjerilo iz točke 35. Drugim riječima, pretpostavka financijskih pojedinosti u smislu točke 37. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006. uvjetovana je izuzetno snažnim negativnim utjecajem na sposobnost plaćanja predmetnog poduzetnika.

119 — Vidjeti točku 115. ovog mišljenja.

120 — Presude od 10. siječnja 2006., IATA i ELFAA (C-344/04, Zb. 2006, I-403., t. 95.), od 16. prosinca 2008., Arcelor Atlantique et Lorraine i dr. („Arcelor”, C-127/07, Zb. 2008, I-9895., t. 23.), kao i Akzo i Akcros (navedena u bilješci 20., t. 54.).

121 — Presude Arcelor (navedena u bilješci 120., t. 25. i 26.), od 1. ožujka 2011., Association Belge des Consommateurs Test-Achats i dr. (C-236/09, još neobjavljena u Zborniku, t. 29.), od 17. ožujka 2011., AJD Tuna (C-221/09, još neobjavljena u Zborniku, t. 93.) i od 12. svibnja 2011., Luksemburg/Parlament i Vijeće (C-176/09, Zb., str. I-3727., t. 32.).

122 — Presude Arcelor (navedena u bilješci 120., t. 26.) i Luksemburg/Parlament i Vijeće (navedena u bilješci 121., t. 32.).

163. Inače bi postojala bojazan da bi se strogi uvjeti za smanjenje novčane kazne zbog nesposobnosti plaćanja kakvi su postavljeni točkom 35. mogli zaobići pozivanjem na znatno općenitije formuliranu točku 37. te ozbiljna opasnost da bi apsolutno iznimna narav smanjenja novčanih kazni na kojoj se temelji točka 35.¹²³ zbog pozivanja na točku 37. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006. izgubila smisao.

164. Stoga je Opći sud u pogledu primjene točke 37. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006. usporedio u kojoj bi mjeri novčane kazne utvrđene u skladu s općom metodom utjecale na sposobnost plaćanja društava Ziegler i Interdean u odnosu na godišnji prihod svakog od njih¹²⁴. Naime, suprotno onome što, čini se, smatra žalitelj, svaki negativni utjecaj na poduzetnikovu sposobnost plaćanja ne može biti povod za smanjenje novčane kazne u skladu s točkom 37. tih Smjernica, pa čak i kad to dovodi do različitih iznosa smanjenja novčane kazne. Naprotiv, financijske pojedinosti u smislu točke 37. Smjernica smiju se pretpostaviti tek u slučaju iznimno jakih negativnih utjecaja na poduzetnikovu sposobnost plaćanja koji znatno nadilaze mjeru (obične) nesposobnosti plaćanja u smislu točke 35.

165. U ovom je slučaju nesporno da Ziegler, za razliku od društva Interdean, nije ni u upravnom postupku ni u prvostupanjskom sudskom postupku iznio nikakve okolnosti na kojima bi se mogao temeljiti barem prvi dojam da bi u njegovu slučaju povrh navodnih negativnih utjecaja na njegovu sposobnost plaćanja (točka 35. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006.) mogle postojati financijske pojedinosti kojima bi se moglo opravdati smanjenje novčane kazne (točka 37. Smjernica). Teret argumentiranja takvih okolnosti ima ona stranka koja se na njih poziva. Ništa ne sprječava Ziegler da iznese odgovarajuće podatke o tome, tim više što bi potrebne informacije morale prvenstveno proizlaziti iz područja odgovornosti tog poduzetnika.

166. Budući da Ziegler nije iznio odgovarajuće podatke iz kojih bi se moglo zaključiti postojanje pojedinosti u smislu točke 37. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006., Opći sud mogao je, ne počinivši pritom grešku koja se tiče prava, zaključiti da se društva Ziegler i Interdean nisu nalazila u usporedivoj situaciji i da stoga nije trebalo pretpostaviti povredu načela jednakog postupanja.

167. U svakom slučaju, stoga je i četvrti žalbeni razlog neosnovan.

C – Međuzaključak

168. Budući da se nijedan od žalbenih razloga koje je istaknuo Ziegler ne može prihvatiti, žalbu valja u cijelosti odbiti.

V – Troškovi

169. Ako se žalba odbije, kao što predlažem u ovom slučaju, tada Sud odlučuje o troškovima (članak 184. stavak 2. Poslovnika od 25. rujna 2012.), pri čemu pojedinosti proizlaze iz članka 137. do 146. u vezi s člankom 184. stavkom 1. tog Poslovnika¹²⁵.

123 — Vidjeti uvodnu formulaciju točke 35. Smjernica o utvrđivanju kazni iz 2006.: „U iznimnim slučajevima [...]”

124 — Točka 171. pobijane presude.

125 — U skladu s općim načelom prema kojem se nova postupovna pravila primjenjuju na sve sporove koji su u tijeku u trenutku njihova stupanja na snagu (ustaljena sudska praksa, vidjeti samo presudu od 12. studenoga 1981., *Meridionale Industria Salumi* i dr., 212/80 do 217/80, Zb. 1981, 2735, t. 9.), odluka o troškovima u ovom slučaju temelji se na Poslovniku Suda od 25. rujna 2012., koji je stupio na snagu 1. studenoga 2012. (u istom smislu vidjeti presudu Komisija/Verhuizingen Coppens, navedenu u bilješci 6., t. 83. do 85.). Međutim, sadržajno ne postoji nikakva razlika između članka 69. stavka 2. u vezi s člankom 118. i člankom 122. stavkom 1. Poslovnika Suda od 19. lipnja 1991.

170. Iz članka 138. stavka 1. u vezi s člankom 184. stavkom 1. Poslovnika proizlazi da je stranka koja ne uspije u postupku dužna na zahtjev protivne stranke snositi troškove. Budući da je Komisija postavila odgovarajući zahtjev i da žalitelj sa svojim argumentima nije uspio, društvu Ziegler valja naložiti snošenje troškova.

VI – Zaključak

171. S obzirom na prethodna razmatranja predlažem Sudu da odluči na sljedeći način:

1. Žalba se odbija.
2. Društvu Ziegler SA nalaže se snošenje troškova postupka.